



CRNA GORA
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I
POŠTANSKU DJELATNOST

**Metodologija za računovodstveno
odvajanje i troškovno
računovodstvo**

Podgorica, jun 2011.



Sadržaj

1	Opšti principi regulatornog računovodstva	4
1.1	Principi regulatornog računovodstva	4
1.2	Proces pripreme, revizije, prihvatanja i objave finansijskih izvještaja	5
1.3	Revizija regulatornih finansijskih izvještaja	9
1.4	Čuvanje računovodstvenih evidencija, izmjena i ispravljanje regulatornih finansijskih izvještaja	12
2	Principi računovodstvenog odvajanja	13
2.1	Zahtjevi za nivoom kvaliteta i analitike računovodstvenih evidencija	13
2.2	Metode alokacije	13
2.3	Račun dobiti i gubitka	16
2.4	Izvještaj o prosječnom angažovanom kapitalu	16
2.5	Regulatorna izjava o usklađivanju	16
2.6	Izvještaj nezavisnog revizora i prilozi	17
2.7	Transferne naknade	17
2.8	Izvještaj o transfernim naknadama	18
3	Obaveze SMP operatora vezane za troškovno računovodstvo	19
3.1	Troškovno računovodstvo za potrebe računovodstvenog odvajanja	19
3.2	Metode troškovnog računovodstva za potrebe izračunavanja jediničnog troška usluga	19
4	Uputstva za troškovno računovodstvo	20
4.1	Načela i postupak raspodjele troškova	20
4.2	Istorijsko troškovno računovodstvo	20
4.3	Osnovni principi tekućeg troškovnog računovodstva	21
5	Uputstva za primjenu metodologije dugoročnih inkrementalnih troškova	26
5.1	Uputstva za modele troškovnog računovodstva	26
5.2	Homogene troškovne kategorije	27
5.3	Definicija vrste troška	28
5.4	Topologija mreže	28
5.5	Optimizacija opreme	28
5.6	Troškovne krive	28
5.7	Podaci o aktivnostima i saobraćaju u mreži	30
5.8	Fiksni, združeni i zajednički troškovi	30



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

5.9	Dodatak za zajedničke troškove	30
5.10	Ostala uputstva vezana za sistem troškovnog računovodstva	31
6	Uputstva vezana za izračunavanje troška kapitala	33
6.1	Postupak određivanja troška kapitala SMP operatora	33
6.2	Pokazatelj zaduženosti	33
6.3	Cijena akcijskog kapitala	33
6.4	Trošak duga	34
7	Dodaci	35
7.1	Vremenski tokovi kroz godine	35
7.2	Račun dobiti i gubitka	43
7.3	Izveštaj o prosječno angažovanom kapitalu	44
7.4	Izveštaj o transfernim naknadama	45
7.5	Izveštaj o usklađivanju - račun dobiti i gubitka	46
7.6	Izveštaj o usklađivanju – prosječni angažovani kapital	47
7.7	Dodatni Ad-hoc izvještaji i informacije koje Agencija može tražiti	48
7.8	Prijedlog računovodstvenog odvajanja na tržišta	52
7.9	Izveštaj nezavisnog revizora	53
7.10	Troškovne osnovice i računovodstvene metodologije	56
7.11	Detalji glavnih mrežnih komponenata i uobičajenih troškovnih pokretača	58



1 Opšti principi regulatornog računovodstva

1.1 Principi regulatornog računovodstva

- (1) Regulatorni računovodstveni principi odnose se na principe koje će primjenjivati SMP operatori prilikom pripreme regulatornih finansijskih izvještaja uključujući metodu alokacije troškova, transferne cijene i opšte računovodstvene politike.

- (2) Ključni principi su sljedeći:

- Prioritet

Ako postoji sukob između zahtjeva ili bilo kojeg od ovih računovodstvenih principa isti će se primjenjivati prema redoslijedu naznačenom u ovom dokumentu.

- Troškovna uzročnost

Prihodi (uključujući prihode od odgovarajućih transfernih naknada), troškovi (uključujući troškove odgovarajućih transfernih naknada), imovina i obaveze SMP operatora će biti raspodijeljeni na veleprodajne i maloprodajne proizvode i usluge SMP operatora u skladu sa aktivnostima koje uzrokuju nastanak prihoda, troškova, nabavku imovine ili stvaranje obaveza SMP operatora.

- Objektivnost i nediskriminacija

Raspodjela prihoda, troškova, imovine i obaveza SMP operatora treba biti objektivna i konzistentna za cjelokupno poslovanje operatora.

- Konzistentnost primjene

Obaveze računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva, iz godine u godinu će se implementirati na konzistentan način. U slučaju promjene regulatornih računovodstvenih principa i politika uključujući metode raspodjele, obračuna transfernih naknada ili opštih računovodstvenih politika, koje bi imale materijalan uticaj na informacije sadržane u regulatornim finansijskim izvještajima, SMP operator će prilagoditi djelove regulatornih finansijskih izvještaja iz godine na koje se odnose nastale promjene. Smatra se da promjena ima materijalni uticaj na regulatorne finansijske izvještaje ako se pojedina stavka regulatornih finansijskih izvještaja promijeni za više od 5% u poređenju sa originalnom vrijednošću.

- Korišćenje IFRS-a

Ukoliko to nije izričito drugačije određeno, prilikom izrade regulatornih finansijskih izvještaja SMP operator će koristiti, tamo gdje je moguće, finansijske informacije iz finansijskih izvještaja pripremljenih u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (eng. *International Financial Reporting Standards*, dalje u tekstu: IFRS).



- Transparentnost

Informacije koje proizilaze iz regulatornih finansijskih izvještaja dostupne su širokom krugu zainteresovanih strana koji uključuje konkurente (trenutne i potencijalne), investitore (trenutne i potencijalne), krajnje korisnike usluga i Agenciju. Sve zainteresovane strane imaju legitiman interes za finansijske izvještaje SMP operatora, kao i za razumijevanje metoda na osnovu kojih se navedeni izvještaji pripremaju. U tom smislu, metode koje su korišćene za raspodjelu moraju biti transparentne, što znači da se troškovi i prihodi koji se direktno raspodjeljuju na tržišta, proizvode i usluge SMP operatora trebaju odvojiti od onih koji su proporcionalno raspodijeljeni na osnovu uzročnika troška. Takođe, dokumentacija koja opisuje metodologiju i proces raspodjele treba da bude potpuna i sveobuhvatna sa obzirom da nedostaci i greške mogu ozbiljno ugroziti pouzdanost rezultata, odnosno regulatornih finansijskih izvještaja.

1.2 Proces pripreme, revizije, prihvatanja i objave finansijskih izvještaja

- (3) U skladu sa principima regulatornog računovodstva, SMP operator je obavezan da pripremi regulatorne finansijske izvještaje koji će poslije sprovedene nezavisne revizije biti odobreni od strane Agencije i na kraju javno objavljeni. Grafički prikaz vremenskog toka nalazi se u dodatku 7.1 ovog dokumenta.

1.2.1 Vremenski tok izvještavanja na osnovu istorijskog troškovnog računovodstva (HCA) i potpuno raspodijeljenih troškova (FAC)

- (4) Regulatorni finansijski izvještaji SMP operatora za:
- finansijsku godinu koja završava 31. decembra 2011. godine,
 - finansijsku godinu koja završava 31. decembra 2012. godine, i
 - finansijsku godinu koja završava 31. decembra 2013. godine.

treba da budu sastavljeni na osnovu istorijskog troškovnog računovodstva (eng. *Historical Cost Accounting* – HCA) kao troškovne osnovice i potpuno raspodijeljenih troškova (eng. *Fully Allocated Costs* - FAC) kao računovodstvene metodologije.

1.2.1.1 2011. godina – uspostavljanje procesa regulatornog izvještavanja

- (5) Do 1. septembra 2011. godine SMP operator će pripremiti i dostaviti Agenciji nacрте sljedećih dokumenata:
- Regulatorni računovodstveni dokument (u daljem tekstu: RD);
 - Dokumentaciju o metodologiji alokacije (u daljem tekstu: DMA), i



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

- Plan implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva na osnovu HCA troškovne osnove i FAC računovodstvene metodologije (u daljem tekstu: Plan HCA/FAC).
- (6) Agencija će do 31. oktobra 2011. pripremiti svoje komentare na RD, DMA i Plan HCA/FAC koje SMP operator mora da implementira i preda Agenciji do 30. novembra 2011. godine. Agencija će, ukoliko su sve potrebne promjene implementirane, do 31. decembra 2011. godine izdati saglasnost na RD, DMA i Plan HCA/FAC.
- (7) Od 30. septembra 2011. do 31. decembra 2011. godine SMP operator i Agencija će komunicirati i organizovati radne sastanke kako bi se sadržaj RD, DMA i Plan HCA/FAC u potpunosti usaglasio sa zahtjevima Agencije i pripadajućom regulativom.
- (8) Agencija će pratiti status primjene računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva putem kvartalnih sastanaka na kojima će SMP operator izvještavati o statusu procesa implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva.

1.2.1.2 2012. godina – priprema i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2011. godinu

- (9) SMP operator će do 30. aprila 2012. Agenciji predati nacрте regulatornih finansijskih izvještaja.
- (10) SMP operator nakon 30. aprila 2012. godine mora Agenciji omogućiti i uvid u troškovni model i svu pripadajuću dokumentaciju na osnovu kojih su formirani regulatorni finansijski izvještaji. Agencija pri tome može zahtijevati i dodatne informacije od SMP operatora.
- (11) SMP operator će do 30. juna 2012. pripremiti i predati Agenciji revidirane regulatorne finansijske izvještaje zajedno sa izvještajem nezavisnog revizora sa priložima, za godinu koja završava 31. decembra 2011. godine.
- (12) Nakon prihvatanja regulatornih finansijskih izvještaja od strane Agencije, SMP operator će u roku od 15 dana objaviti konačne i revidirane regulatorne finansijske izvještaje.
- (13) Agencija će pratiti status primjene računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva putem kvartalnih sastanaka na kojima će SMP operator izvještavati o statusu procesa implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva.

1.2.1.3 2013. godina – priprema i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2012. godinu

- (14) U slučaju da SMP operator želi da izmijeni ili dopuni RD i DMA koji se odnose na izradu regulatornih finansijskih izvještaja za 2012. godinu, izmijenjene i dopunjene verzije RD i DMA potrebno je dostaviti Agenciji na odobrenje do 31. januara 2013. godine.
- (15) Od 31. januara 2013. do 28. februara 2013. godine SMP operator i Agencija će komunicirati i organizovati radne sastanke kako bi se sadržaj izmijenjenih i dopunjenih RD i DMA u potpunosti



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

usaglasio sa zahtjevima Agencije i pripadajućom regulativom. Nakon toga Agencija će do 28. februara 2013. godine izdati saglasnost na RD i DMA.

- (16) SMP operator će do 30. aprila 2013. Agenciji predati nacрте regulatornih finansijskih izvještaja
- (17) SMP operator nakon 30. aprila 2013. godine mora Agenciji omogućiti i uvid u troškovni model i svu pripadajuću dokumentaciju na osnovu kojih su formirani regulatorni finansijski izvještaji. Agencija pri tome može zahtijevati i dodatne informacije od SMP operatora.
- (18) SMP operator će do 30. juna 2013. pripremiti i predati Agenciji revidirane regulatorne finansijske izvještaje zajedno sa izvještajem nezavisnog revizora sa priložima za godinu koja završava 31. decembra 2012. godine.
- (19) Nakon prihvatanja regulatornih finansijskih izvještaja od strane Agencije, SMP operator će u roku od 15 dana objaviti konačne i revidirane regulatorne finansijske izvještaje.
- (20) Agencija će pratiti status primjene računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva putem kvartalnih sastanaka na kojima će SMP operator izvještavati o statusu procesa implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva.

1.2.1.4 2014. godina – priprema i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2013. godinu

- (21) U slučaju da SMP operator želi izmijeniti ili dopuniti RD i DMA koji se odnose na izradu regulatornih finansijskih izvještaja za 2013. godinu, izmijenjene i dopunjene verzije RD i DMA potrebno je dostaviti Agenciji na odobrenje do 31. januara 2014. godine.
- (22) Od 31. januara 2014. do 28. februara 2014. godine SMP operator i Agencija će komunicirati i organizovati radne sastanke kako bi se sadržaj izmijenjenih i dopunjenih RD i DMA u potpunosti usaglasio sa zahtjevima Agencije i pripadajućom regulativom. Nakon toga Agencija će do 28. februara 2014. godine izdati saglasnost na RD i DMA.
- (23) SMP operator će do 30. aprila 2014. Agenciji predati nacрте regulatornih finansijskih izvještaja.
- (24) SMP operator nakon 30. aprila 2014. godine mora Agenciji omogućiti i uvid u troškovni model i svu pripadajuću dokumentaciju na osnovu kojih su formirani regulatorni finansijski izvještaji. Agencija pri tome može zahtijevati i dodatne informacije od SMP operatora.
- (25) SMP operator će do 30. juna 2014. pripremiti i predati Agenciji revidirane regulatorne finansijske izvještaje zajedno sa izvještajem nezavisnog revizora sa priložima za godinu koja završava 31. decembra 2013. godine.
- (26) Nakon prihvatanja regulatornih finansijskih izvještaja od strane Agencije, SMP operator će u roku od 15 dana objaviti konačne i revidirane regulatorne finansijske izvještaje.
- (27) Agencija će pratiti status primjene računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva putem kvartalnih sastanaka na kojima će SMP operator izvještavati o statusu procesa implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva.



1.2.2 Vremenski tok izvještavanja na bazi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) i dugoročnih inkrementalnih troškova (LRIC)

(28) Finansijski izvještaji za:

- finansijsku godinu koja završava 31. decembra 2014. godine, i
- sve finansijske godine koje se završavaju nakon 31. decembra 2014. godine

treba da budu sastavljeni na bazi tekućeg troškovnog računovodstva (eng. *Current Cost Accounting – CCA*) kao troškovne osnovice i dugoročnih inkrementalnih troškova (eng. *Long Run Incremental Costs – LRIC*) kao računovodstvene metodologije.

1.2.2.1 2013. godina – uspostavljanje procesa regulatornog izvještavanja na bazi CCA troškovne osnovice i LRIC računovodstvene metodologije

(29) Do 1. septembra 2013. godine SMP operator će pripremiti i dostaviti Agenciji nacрте sljedećih dokumenata:

- Regulatorni računovodstveni dokument (u daljem tekstu: RD);
- Dokumentaciju o metodologiji alokacije (u daljem tekstu: DMA), i
- Plan implementacije računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva na osnovu CCA troškovne osnovice i LRIC računovodstvene metodologije (u daljem tekstu: Plan CCA/LRIC).

(30) Od 30. septembra 2013. do 31. decembra 2013. godine SMP operator i Agencija će komunicirati i organizovati radne sastanke kako bi se sadržaj RD, DMA i Plan CCA/LRIC u potpunosti usaglasio sa zahtjevima Agencije i pripadajućom regulativom.

1.2.2.2 2014. godina – priprema troškovnog modela i implementacija računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva

(31) Tokom 2014. godine SMP operator će pristupiti izradi troškovnog modela i implementaciji računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva baziranog na CCA troškovnoj osnovici i LRIC računovodstvenoj metodologiji.

(32) Agencija će pratiti status primjene računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva putem kvartalnih sastanaka na kojima će SMP operator izvještavati o statusu procesa implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva.

1.2.2.3 2015. godina – priprema i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2014. godinu

(33) SMP operator će do 30. aprila 2015. godine Agenciji predati nacрте regulatornih finansijskih izvještaja za godinu koja završava 31. decembra 2014.



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

- (34) SMP operator nakon 30. aprila 2014. godine mora Agenciji omogućiti i uvid u troškovni model i svu pripadajuću dokumentaciju na osnovu kojih su formirani regulatorni finansijski izvještaji. Agencija pri tome može zahtijevati i dodatne informacije od SMP operatora.
- (35) SMP operator će do 30. juna 2015. godine pripremiti i predati Agenciji revidirane regulatorne finansijske izvještaje zajedno sa izvještajem nezavisnog revizora sa priložima za godinu koja završava 31. decembra 2014.
- (36) Nakon prihvatanja regulatornih finansijskih izvještaja od strane Agencije SMP operator će u roku od 15 dana objaviti konačne i revidirane regulatorne finansijske izvještaje.
- (37) Agencija će pratiti status primjene računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva putem kvartalnih sastanaka na kojima će SMP operator izvještavati o statusu procesa implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva.

1.2.2.4 Priprema i objava regulatornih finansijskih izvještaja za godine nakon 2014. godine

- (38) U slučaju da SMP operator želi da izmijeni ili dopuni RD i DMA koji se odnose na izradu regulatornih finansijskih izvještaja za prethodnu godinu, izmijenjene i dopunjene verzije RD i DMA potrebno je dostaviti Agenciji na odobrenje do 31. januara.
- (39) Od 31. januara do 28. februara SMP operator i Agencija će komunicirati i organizovati radne sastanke kako bi se sadržaj izmijenjenih i dopunjenih RD i DMA u potpunosti usaglasio sa zahtjevima Agencije i pripadajućom regulativom. Nakon toga Agencija će do 28. februara izdati saglasnost na RD i DMA.
- (40) SMP operator će do 30. aprila Agenciji predati nacрте regulatornih finansijskih izvještaja.
- (41) SMP operator nakon 30. aprila mora Agenciji omogućiti i uvid u troškovni model i svu pripadajuću dokumentaciju na osnovu kojih su formirani regulatorni finansijski izvještaji. Agencija pri tome može zahtijevati i dodatne informacije od SMP operatora.
- (42) SMP operator će do 30. juna pripremiti i dostaviti Agenciji revidirane regulatorne finansijske izvještaje zajedno sa izvještajem nezavisnog revizora sa priložima za prethodnu godinu.
- (43) Nakon prihvatanja regulatornih finansijskih izvještaja od strane agencije, SMP operator će u roku od 15 dana objaviti konačne i revidirane regulatorne finansijske izvještaje.

1.3 Revizija regulatornih finansijskih izvještaja

- (44) U procesu regulatorne revizije moraju biti definisani sljedeći elementi:
 - obim i vremenski tok revizije,
 - mandat ovlaštenog revizora i



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

- ovlašćeni revizor - ovlašćeno društvo, nezavisno od SMP operatora.

1.3.1.1 Imenovanje ovlašćenog revizora

- (45) SMP operator bira nezavisnog revizora regulatornih izvještaja.
- (46) S obzirom da je glavni korisnik informacija dobijenih računovodstvenim odvajanjem, Agencija će učestovati u procesu izbora ovlašćenog revizora regulatornih finansijskih izvještaja na način da zadržava pravo (ne)odobravanja istog.
- (47) Reviziju regulatornih finansijskih izvještaja mogu obavljati samo revizori ovlašćeni za obavljanje revizije od strane Ministarstva finansija Crne Gore.
- (48) SMP operator će obavijestiti Agenciju o izboru ovlašćenog revizora i dostaviti Ugovor o pružanju usluga revizije regulatornih finansijskih izvještaja s ovlašćenim revizorom u kojem će se definisati njegove obaveze i odgovornosti, i to najkasnije 60 dana prije početka revizije.
- (49) SMP operator će dostaviti informacije Agenciji o ugovorenom obimu revizije, o detaljima plana rada, resursima i naknadi koju će SMP operator isplatiti ovlašćenom revizoru.
- (50) Cjelokupne troškove nezavisne regulatorne revizije će snositi SMP operator.

1.3.1.2 Zamjena ovlašćenog revizora

- (51) SMP operator je dužan da obavijesti Agenciju o svakoj predloženoj promjeni čim se donese bilo koja odluka rukovodstva o promjeni ovlašćenog revizora i da najkasnije u roku od 60 dana prije početka revizije dostavi Ugovor o pružanju usluga revizije regulatornih izvještaja sa novim ovlašćenim revizorom.
- (52) Ako postupak revizije ili izvještaj o obavljenoj reviziji nisu obavljeni, odnosno sastavljeni u skladu sa relevantnom regulativom, Agencija može odbiti izvještaj i zahtijevati da reviziju obavi drugi ovlašćeni revizor na trošak SMP operatora.

1.3.1.3 Ograničenja ovlašćenog revizora

- (53) Isti ovlašćeni revizor ne može preuzeti niti mu SMP operator može povjeriti obavljanje revizije regulatornih finansijskih izvještaja ukoliko je navedeni ovlašćeni revizor u prethodnoj godini više od polovine svojih ukupnih prihoda ostvario na osnovu usluga pruženih SMP operatoru. U svrhu ispunjenja ove obaveze, ovlašćeni revizor je dužan da SMP operatoru, čije poslovanje revidira, dostavi podatke o visini ukupnih prihoda ostvarenih u prošloj godini i prihoda ostvarenih na osnovu usluga izvršenih za SMP operatora u prošloj godini. Navedene podatke SMP operator će dostaviti Agenciji.
- (54) Isti ovlašćeni revizor ne može istovremeno, odnosno u istoj godini, obavljati reviziju regulatornih finansijskih izvještaja SMP operatora i pružati konsultantske usluge SMP operatoru.



1.3.1.4 Dodatni angažman ovlašćenog revizora

- (55) Agencija ima pravo kontaktiranja ovlašćenih revizora kako bi razmotrila procedure koje će koristiti prilikom procesa revizije ili nalaze revizije. U slučaju nejasnoća, Agencija očekuje da će SMP operatori/ili ovlašćeni revizor pružiti sva potrebna dodatna pojašnjenja.
- (56) Agencija zadržava pravo da traži od SMP operatora da zahtjeva od ovlašćenog revizora da sprovede dodatne aktivnosti kako bi se potvrdio sadržaj regulatornih finansijskih izvještaja i da Agenciju obavijeste o istom. Takođe, Agencija zadržava pravo direktnog odabira ovlašćenog revizora za sprovođenje dodatnih revizorskih procedura.

1.3.1.5 Obaveze ovlašćenog revizora u procesu regulatorne revizije

- (57) Obaveza ovlašćenih revizora je davanje revizorskog mišljenja o tome da li su godišnji regulatorni izvještaji i troškovni model SMP operatora sastavljeni u skladu sa relevantnim propisima iz ovog dokumenta .
- (58) Tokom obavljanja revizije regulatornih finansijskih izvještaja ovlašćeni revizori su obavezni da odmah obavijeste Agenciju o svakoj činjenici koja je uočena, a koja:
 - predstavlja teže kršenje zakona, propisa ili odredbi koji se odnose na rad SMP operatora (koji ugrožavaju interese korisnika),
 - predstavlja težu prevaru ili pronevjeru, i
 - kao i o ostalim činjenicama i okolnostima koje mogu ugroziti dalje poslovanje SMP operatora.
- (59) Informisanje Agencije o bilo kojoj prethodno navedenoj činjenici, od strane ovlašćenih revizora ne smatra se kršenjem propisa i odredbi ugovora između ovlašćenog revizora i SMP operatora koje se odnose na povjerljivost i ograničenje davanja podataka i zbog toga ovlašćeni revizor neće snositi odgovornost bilo koje vrste koja bi u drugim slučajevima iz toga proizlazila.
- (60) Po potrebi, ovlašćeni revizor može prije početka, odnosno tokom obavljanja revizije zatražiti sastanak sa Agencijom.

1.3.1.6 Uloga Agencije u procesu revizije regulatornih finansijskih izvještaja

- (61) Nakon dostavljanja plana obavljanja revizije i/ili tokom obavljanja revizije na inicijativu Agencije može se održati sastanak sa ovlašćenim revizorom, odnosno, po potrebi, s ovlašćenim revizorom i SMP operatorom.
- (62) Pri procjeni usklađenosti postupka revizije i/ili finansijskih izvještaja sa relevantnim propisima, odnosno njihove zasnovanosti na stvarnim i objektivnim činjenicama, Agencija može od ovlašćenog revizora da zatraži dodatna obrazloženja.



1.3.2 Objavljivanje regulatornih finansijskih izvještaja

- (63) SMP operator će javno objaviti sljedeće dokumente i izvještaje:
- Regulatorne finansijske izvještaje,
 - Izvještaj nezavisnog revizora sa priložima,
 - Računovodstvenu dokumentaciju (RD),
 - Dokument o metodologiji alokacije (DMA) i
 - Ad-hoc izvještaje, iznimno na zahtjev Agencije.
- (64) Agencija traži od SMP operatora da javno objavi formu svakog pojedinog izvještaja koji će biti podnesen Agenciji kako bi se zainteresovane strane osigurale da Agencija obavlja regulaciju tržišta na osnovu svih relevantnih informacija.

1.4 Čuvanje računovodstvenih evidencija, izmjena i ispravljanje regulatornih finansijskih izvještaja

1.4.1 Čuvanje računovodstvenih evidencija

- (65) SMP operator će arhivirati podatke na osnovu kojih se pripremaju regulatorni finansijski izvještaji kako je definisano Zakonom o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG", br. 69/05 od 18.11.2005, "Sl. list Crne Gore", br. 80/08 od 26.12.2008).

1.4.2 Dostupnost računovodstvenih evidencija za ad-hoc izvještaje

- (66) Agencija može zatražiti od SMP operatora ostale detaljnije informacije koje neće biti objavljene. Agencija može zahtijevati ove informacije kako bi efikasnije pratila i osigurala sprovođenje obaveza SMP operatora, a koje se odnose na troškovnu usmjerenost i kontrolu cijena. Agencija će u svakom zahtjevu za dodatnim informacijama obrazložiti razlog traženja informacija, format izvještaja kao i vremenski rok do kojeg se izvještaj mora dostaviti Agenciji.



2 Principi računovodstvenog odvajanja

- (1) Kako bi se odredile informacije neophodne za regulatorne potrebe (kao i informacije koje nisu neophodne), nužno je istražiti prirodu troškova svih aktivnosti uključenih za pružanje pojedinih usluga (ili kombinacije usluga). U skladu sa tim, da bi se utvrdila jedna ili više troškovnih mjera za datu uslugu, neophodno je:
- odrediti troškove, prihode, imovinu i obaveze vezane za sve aktivnosti pružanja usluge,
 - odrediti pravila koja, između ostalog, upućuju na način kako su troškovi vezani za više zajedničkih aktivnosti, raspodijeljeni između isporučenih usluga (budući da je većina aktivnosti uključena u pružanje više od jedne usluge ili usluga na više od jednog tržišta) i
 - dokumentovanje troškova i pravila, npr. putem regulatornih finansijskih izvještaja i dokumenata metodologije alokacije.

2.1 Zahtjevi za nivoom kvaliteta i analitike računovodstvenih evidencija

- (2) Kako bi se osigurala potpunost, tačnost i da se ukaže da su informacije vezane za tržište tačno izdvojene i usklađene sa finansijskim podacima preduzeća, SMP operator treba da koristi troškove dobijene na osnovu cjelokupne troškovne baze SMP operatora (uključujući i podatke za poslovne segmente koji se ne odnose na tržišta na kojima operator ima značajnu tržišnu snagu).
- (3) SMP operator svoje računovodstvene sisteme treba da prilagodi na način da mogu pružiti informacije o troškovima na osnovu istorijskog troškovnog računovodstva (HCA) i/ili, ako je propisano, na osnovu tekućeg troškovnog računovodstva (CCA)/dugoročnog inkrementalnog troška (LRIC). Takođe, obaveza računovodstvenog odvajanja zahtijeva da se identifikuju svi troškovi, prihodi, imovina i obaveze svake pojedine usluge, segmenta i/ili tržišta na koja se primjenjuju regulatorne obaveze.

2.2 Metode alokacije

- (4) Regulatorni finansijski izvještaji bi trebali da pružaju detalje osnovnih pretpostavki za alokaciju troškova i objasne povezanost između troškova i njihovih uzročnika:
- pregled svih mrežnih komponenti i aktivnosti uključenih u pružanje usluga interkonekcije i transfernih usluga,
 - operativni troškovi, amortizacija i angažovani kapital za navedene mrežne komponente,
 - prinos na angažovani kapital za navedene mrežne komponente,
 - iskorišćenost jedinice i volumena za svaku mrežnu komponentu i



- ukupan iznos troškova za značajne mrežne komponente (operativni troškovi + kapitalni trošak).

2.2.1 Sadržaj regulatornih finansijskih izvještaja, izvještaja nezavisnog revizora, računovodstvenih dokumenata i dokumenta o metodologiji alokacije

- (5) U tabeli su navedena dokumenta koje će SMP operatori pripremiti za relevantna tržišta, segmente i usluge, pa će isti biti objavljeni (poštujući zakonske odredbe o povjerljivosti podataka):

REGULATORNI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	Račun dobiti i gubitka
	Izvještaj o prosječnom angažovanom kapitalu
	Izvještaji o usklađivanju
	Izvještaj o jediničnim cijenama
	Izjava o odgovornosti
	Izvještaj o transfernim naknadama
	Ostali podaci
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I PRILOZI	Izvještaj nezavisnog revizora
	Identifikovane nepravilnosti
	Preporuke revizora
	Detaljni opis korišćene metode kontrole
RAČUNOVODSTVENA DOKUMENTACIJA	Računovodstveni principi
	Metode revalorizacije
	Opis troškovnog modela
	Detaljan opis WACC (prosječnog kapitalnog troška) kalkulacije
	Ostali podaci
DOKUMENT O METODOLOGIJI ALOKACIJE	Opis alokacije troškova u troškovnom modelu



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

AD-HOC IZVJEŠTAJI NA ZAHTJEV AGENCIJE	Dodatni izvještaji zahtijevani od strane Agencije
--	---

Prijedlozi regulatornih finansijskih izvještaja su u dodacima 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, i 7.6. ovog dokumenta. Primjeri dodatnih Ad-hoc izvještaja koje Agencija između ostalih može zatražiti su u dodatku 7.7 ovog dokumenta.

2.2.2 Alokacija prihoda

- (6) Po pravilu se prihodi mogu direktno alocirati na proizvod ili uslugu na koju se odnose, na osnovu računovodstvenih podataka i informacija iz sistema obračuna i naplate. U slučajevima kada direktnu alokaciju nije moguće sprovesti (npr. grupni popusti), prihodi bi se trebali alocirati na osnovu mjesta nastanka.

2.2.3 Alokacija troškova

- (7) Troškovi će se alocirati uslugama prema sljedećim kategorijama:
- a) Direktni troškovi: Troškovi koji su isključivo nastali za određenu uslugu ili proizvod i računovodstveno su evidentirani uz odgovarajući proizvod, uslugu, imovinu ili funkciju.
 - b) Direktno alocirani troškovi: Troškovi koji su isključivo nastali za određenu uslugu ili proizvod, ali nisu računovodstveno evidentirani uz odgovarajući proizvod, uslugu, imovinu ili funkciju.
 - c) Indirektno alocirani troškovi: Troškovi koji čine dio ukupnih zajedničkih troškova, ali koji se mogu pripisati određenoj usluzi ili proizvodu na osnovu opravdanog razloga i jasnog odnosa. Nije zahtijevano da to budu jednoznačne povezanosti nego se mogu provesti i kroz više koraka alokacije.
 - d) Nealocirani troškovi: Troškovi koji su dio ukupnih zajedničkih troškova i ne mogu biti identifikovani za određenu uslugu, proizvod, imovinu ili funkciju na osnovu opravdanog razloga i jasno dokazivog odnosa.

2.2.4 „Kaskadiranje“ troška ili hijerarhija alociranja

- (8) Trošak može biti pripisan uslugama ili skupovima troškova nazvanim mrežne komponente, povezane funkcije ili ostale funkcije. One mogu biti definisane na sljedeći način:
- **Usluge** – ova cjelina sadrži troškove koji mogu biti direktno povezani sa određenom uslugom. Za tu svrhu pojam „usluga“ odnosi se takođe na usluge krajnjim korisnicima (npr. maloprodajne cijene za iznajmljene linije) i mrežne usluge (npr. usluge interkonekcije)
 - **Mrežne komponente** – ova cjelina sadrži troškove koji se odnose na različite djelove prenosa, komutacije i drugih mrežnih djelova i sistema. Troškovi će odgovarati mrežnim



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

djelovima koji se ne mogu pripisati direktno pojedinoj usluzi, jer su iskorišćeni u pružanju mnogobrojnih usluga.

- **Povezane funkcije** – ova cjelina sadrži troškove maloprodajnih i veleprodajnih funkcija potrebnih za pružanje usluga klijentima ili krajnjim korisnicima (npr. naplata, održavanje i korisnička usluga).
- **„Ostale“ funkcije** – ova cjelina sadrži troškove funkcija koje nisu vezane za pružanje pojedine usluge, ali su važan dio poslovanja preduzeća. Primjeri ovakvog troška su planiranje, trošak administracije i finansija.

(9) Koraci alokacije su sljedeći:

1. Alokacija tzv. „ostalih“ funkcija na povezane funkcije, mrežne komponente i usluge.
2. Alokacija povezanih troškovnih funkcija na mrežne komponente i usluge.
3. Alokacija mrežnih komponenti na usluge.
4. Grupisanje usluga na tržišta/segmente (kao što je definisano za potrebe računovodstvenog odvajanja).

(10) Metode alokacije troškova trebaju da budu detaljno dokumentovane i transparentne u skladu sa zahtjevima Agencije.

2.3 Račun dobiti i gubitka

(11) SMP operator će za svaku godinu pripremiti Račun dobiti i gubitka, kojim će prikazati podatke o prihodima, troškovima i prinosu na angažovani kapital za relevantne segmente/tržišta/usluge tokom obračunske godine. Račun dobiti i gubitka sadržavaće standardizovane elemente prihoda i rashoda kao što je prikazano u dodatku 7.2 ovog dokumenta.

2.4 Izvještaj o prosječnom angažovanom kapitalu

(12) Za potrebe određivanja cijena, SMP operator će koristiti angažovani kapital obračunat kao prosjek od početka do kraja fiskalne godine, i zasnovan na primjerima prikazanim u dodatku 7.3 ovog dokumenta.

2.5 Regulatorna izjava o usklađivanju

(13) Kako bi se podržala čvrsta veza između računovodstvenih evidencija i regulatornih finansijskih izvještaja, SMP operator će osigurati kontrole i procedure usklađivanja i time:

- a) omogućiti da ovlašćeni revizor i Agencija zakluče kako je prema njihovom mišljenju model troškovnog računovodstva usklađen sa računovodstvenom dokumentacijom,



- b) omogućiti da regulatorni finansijski izvještaji mogu biti revidirani i
- c) omogućiti usklađivanje prema zakonskim finansijskim izvještajima SMP operatora.

2.6 Izvještaj nezavisnog revizora i prilozi

- (14) Svi regulatorni finansijski izvještaji dostavljeni Agenciji trebaju da se zasnivaju na pouzdanim, važećim i visokokvalitetnim informacijama, odnosno, moraju biti u skladu sa FPIA (eng. *Fairly Presents in Accordance*) revizorskim mišljenjem.
- (15) Osim Izvještaja nezavisnog revizora, ovlašćeni revizor mora izdati i sljedeće priloge:
 - sve identifikovane nepravilnosti,
 - preporuke revizora (sa opisom efekata svake preporuke) i
 - detaljni opis korišćene metode kontrole.

2.7 Transferne naknade

- (16) Postoje dva principa za uspostavljanje transfernih naknada:

Transferna naknada bazirana na eksternim cijenama

Glavna pretpostavka kod izračunavanja naknada transfernih usluga je da moraju biti identične tržišnoj cijeni. Prema tome, u slučaju kada SMP operator pruža određene usluge interno i na eksternim veleprodajnim tržištima, cijena tih usluga bi trebala da bude jednaka veleprodajnoj cijeni za eksterne klijente, odnosno jednaka cijenama navedenim u standardnim ponudama interkonekcije (RIO) i standardnoj ponudi pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (RUO). To ima za posljedicu da će interni prihod veleprodajnog segmenta biti jednak veleprodajnoj cijeni pomnoženoj sa količinom usluga pruženih maloprodajnom segmentu.

Transferna naknada bazirana na jediničnoj cijeni usluge

U slučaju kada SMP operator ne pruža transferne usluge ujedno i na internom i na eksternom veleprodajnom tržištu, transferne naknade za usluge će biti jednake jediničnom trošku usluge. Prema tome, interni prihod od transfernih usluga bi trebao da bude jednak transfernim naknadama pomnoženim sa količinom transakcija u godini.

- (17) Sistem obračunavanja transfernih naknada i cijena treba da bude baziran na sljedećim preporukama:



- treba da postoji jasno logičko objašnjenje za korišćenje transfernih naknada i svaka naknada bi trebala da bude opravdana. Naknade treba da budu nediskriminacione i transparentno prikazane na odvojenim računima,
- transferne naknade treba utvrditi na osnovu obima pruženih usluga i njihovih jediničnih cijena,
- kad se usluga prodaje i na eksternom tržištu, transferna naknada treba da bude jednaka cijenama navedenim u referentnoj interkonekcionoj ponudi (RIO) i referentnoj ponudi za izdvojeni pristup lokalnoj petlji (RUO),
- kad se usluga pruža samo interno, transferne naknade za usluge će biti jednake jediničnom trošku usluge,
- treba da postoji dosljednost tretiranja transfernih naknada iz godine u godinu. Svaka promjena mora da bude transparentna i zadovoljavajuća za Agenciju.

2.8 Izvještaj o transfernim naknadama

(18) Izvještaj o transfernim naknadama treba da sadrži sljedeće:

- aktivnosti maloprodaje gdje je SMP operator određen kao operator sa značajnom snagom na tržištu,
- mjerne jedinice i obim navedenih aktivnosti za odgovarajući računovodstveni period (na primjer ukupni broj minuta, ukupni broj poziva itd.),
- informacije o naplati,
- jedinice i obim proizvoda u svrhu identifikacije ukupne naknade za aktivnost,
- računovodstvene politike, i
- metode vrednovanja po tekućem trošku.



3 Obaveze SMP operatora vezane za troškovno računovodstvo

3.1 Troškovno računovodstvo za potrebe računovodstvenog odvajanja

- (1) Revidirani regulatorni izvještaji za sva relevantna tržišta, tržišne segmente i usluge za 2011. 2012. i 2013. godinu, baziraju se na istorijskoj troškovnoj osnovici (HCA) i metodologiji potpuno raspodijeljenih troškova (FAC), i
- (2) Revidirani regulatorni izvještaji za sva relevantna tržišta, tržišne segmente i usluge za 2014. godinu, i za sve godine nakon toga, baziraju se na tekućim troškovima (CCA) kao troškovnoj osnovici i potpuno raspodijeljenim troškovima (FAC) kao računovodstvenoj metodologiji.

3.2 Metode troškovnog računovodstva za potrebe izračunavanja jediničnog troška usluga

- (3) Za finansijske godine 2011. 2012. i 2013. godinu Agencija predlaže izračunavanje jediničnog troška usluga upotrebom istorijskog troškovnog računovodstva (HCA) kao troškovne osnove i potpuno raspodijeljenih troškova (FAC) kao računovodstvene metodologije.
- (4) Dalje, za godinu koja završava 31. decembra 2014. i godine nakon toga, Agencija predlaže da se:
 - jedinični trošak maloprodajnih usluga izračunava primjenom istorijskog troškovnog računovodstva i/ili tekućeg troškovnog računovodstva (HCA/CCA) kao troškovne osnove, i potpuno raspodijeljenih troškova kao računovodstvene metodologije (FAC),
 - jedinični trošak veleprodajnih usluga izračunava primjenom tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnove i dugoročnih inkrementalnih troškova kao računovodstvene metodologije (LRIC).
- (5) Sažeti prikaz troškovne osnove i računovodstvene metodologije za svako relevantno tržište i odgovarajući tržišni segment, prikazan je u dodatku 7.10 ovog dokumenta.



4 Uputstva za troškovno računovodstvo

4.1 Načela i postupak raspodjele troškova

- (1) SMP operator će kod alokacije troškova poštovati načelo uzročnosti troškova.
- (2) Načelo uzročnosti troškova podrazumijeva da se troškovi alociraju, direktno ili indirektno, na usluge koje ih „uzrokuju“. U skladu sa tim, od SMP operatora se očekuje:
 - da preispita i opravda relevantnost svake pozicije troška, angažovanog kapitala i prihoda,
 - da utvrdi i kvantifikuje “pokretača” (eng. driver) ili uzročnika nastanka svake pozicije troška, angažovanog kapitala i prihoda i
 - da primijeni utvrđenog uzročnika pri raspodjeli svake pozicije troška, angažovanog kapitala i prihoda na pojedinačne objekte izvještavanja (npr. poslovne aktivnosti, mrežne komponente ili regulisane usluge).
- (3) Svaki prihod i trošak potrebno je, na kraju, raspodijeliti na proizvode i usluge koje SMP operator pruža.
- (4) U slučaju kada troškove nije moguće direktno raspodijeliti na pojedine objekte izvještavanja, potrebno je definisati specifične metode raspodjele.

4.2 Istorijsko troškovno računovodstvo

- (5) Prema metodologiji istorijskog troškovnog računovodstva (HCA), bruto knjigovodstvena vrijednost imovine određena je njenom istorijskom nabavnom cijenom i dalja usklađivanja vrijednosti imovine nisu potrebna.
- (6) Amortizacija se obračunava prema bruto knjigovodstvenoj vrijednosti imovine, a neto knjigovodstvena vrijednost imovine se dobija na način da se bruto knjigovodstvena vrijednost umanji za akumuliranu amortizaciju.
- (7) Troškovna osnovica prilikom korišćenja istorijskog troškovnog računovodstva određuje se primjenom sljedećeg izraza:

$$\text{Troškovna osnovica}_t = \text{Opex}_t + \text{Amort}_t + \text{WACC} \cdot (\text{NBV}_{\text{SR}} + \text{WC}_{\text{SR}})$$

Gdje je:

Opex = operativni troškovi,

Amort = amortizacija obračunata za posmatrani period (neakumulirana amortizacija),

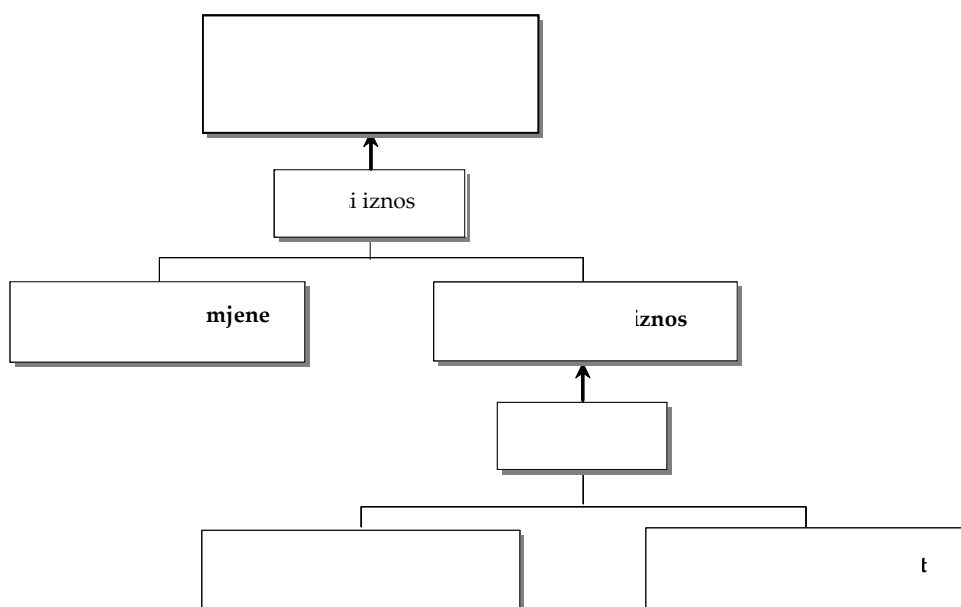
NBV_{SR} = prosječna vrijednost neto knjigovodstvene vrijednosti imovine,

WC_{SR} = prosječna vrijednost obrtnog kapitala, i

WACC = prosječna ponderisana cijena kapitala.

4.3 Osnovni principi tekućeg troškovnog računovodstva

- (8) Pri određivanju tekućeg troška imovine, SMP operator je dužan slijediti metodologiju prikazanu na slici dolje:



Šema 1. Metoda određivanja tekućeg troška imovine

Gdje je:

- **Neto prodajna vrijednost** (eng. *Net Realisable Value* - NRV) iznos koji bi se stekao prodajom imovine (umanjen za troškove prodaje) po sadašnjim cijenama,
- **Ekonomska vrijednost** (eng. *Economic Value* – EV) mjeri neto sadašnju vrijednost budućih novčanih tokova koje će imovina generisati tokom korišćenja,
- **Nadoknadiivi iznos** (eng. *Recoverable Amount* - RA) predstavlja viši iznos između neto prodajne vrijednosti i ekonomske vrijednosti,
- **Neto trošak zamjene** (eng. *Net Replacement Cost* – NRC) predstavlja trošak zamjene postojeće imovine sa drugom imovinom sličnih karakteristika i približne starosti i



- **Procijenjena prodajna vrijednost** (eng. *Deprival Value – DV*) je tekući trošak imovine odnosno iznos gubitka u slučaju gubitka ili uništenja imovine. Procijenjena prodajna vrijednost je niži iznos između neto troška zamjene i nadoknadivog iznosa.

- (9) SMP operator prilikom određivanja tekućeg troška imovine treba koristiti samo neto trošak zamjene i zanemariti nadoknadivi iznos osim kada je neto trošak zamjene viši od 150% pripadajuće istorijske vrijednosti.

4.3.1 Određivanje bruto troška zamjene

- (10) SMP operator treba primijeniti sljedeća pravila pri izboru odgovarajuće metodologije određivanja bruto troška zamjene:

- a) Istorijski troškovi se mogu koristiti u slučaju kada:

- imovina čija se vrijednost procjenjuje ima nisku vrijednost ili kratak vijek trajanja,
- imovina nije izložena značajnim promjenama cijena,
- nije bilo većih tehnoloških promjena vezanih za imovinu čija se vrijednost procjenjuje i
- efekat procjene vrijednosti imovine po tekućem trošku ne dostiže granice materijalnosti.

- b) Metoda indeksacije može se koristiti u slučaju kada:

- nije bilo većih tehnoloških promjena vezanih za imovinu čija se vrijednost procjenjuje,
- baze podataka i registar dugotrajne imovine operatora pružaju dovoljno tačnih informacija o imovini koja je predmet procjene i
- imovina čija se vrijednost procjenjuje je homogena sa aspekta promjene cijena.

- c) Metodu potpune procjene vrijednosti potrebno je koristiti u slučaju:

- kada imovina čija se vrijednost procjenjuje nije homogena sa aspekta promjene cijena,
- kada je kod imovine čija se vrijednost procjenjuje došlo do značajnih tehnoloških promjena, i
- kada baze podataka i registar dugotrajne imovine operatora ne pružaju dovoljno tačnih informacija o imovini koja je predmet procjene.

- (11) SMP operator treba sprovesti procjenu vrijednosti primjenom metode indeksacije za sljedeće vrste imovine:

- pomoćni sistemi i sistemi upravljanja zalihama,
- kancelarijska oprema i potrošni materijal i



- računarska i informatička oprema.
- (12) Gdje god je to moguće, primijenjeni cjenovni indeksi treba da budu specifični za pojedinu vrstu imovine. U slučaju kada informacija o vrijednosti odgovarajućeg indeksa nije dostupna, kao najbolja aproksimacija može se koristiti neki od opštih cjenovnih indeksa.
- (13) SMP operator treba primijeniti metodu potpune procjene vrijednosti za sljedeće vrste imovine:
 - kanali i kablovi,
 - centrale,
 - transmisiona oprema i
 - oprema za napajanje.

4.3.2 Moderni ekvivalent imovine

- (14) U slučaju da se postojeća oprema ne može zamijeniti za istovjetnu (tj. kad direktna zamjena ne postoji), trošak zamjene određuje se korišćenjem bruto troška zamjene modernog ekvivalenta imovine koja je predmet procjene vrijednosti. Isto važi i za imovinu koja se namjerava zamijeniti u okviru definisanog planiranog perioda.
- (15) S obzirom da su nove tehnologije u pravilu efikasnije i funkcionalnije u odnosu na stare, vrijednost modernog ekvivalenta imovine mora odražavati vrijednost imovine istog kapaciteta i funkcionalnosti. Stoga su potrebna određena usklađivanja kako bi dobijeni troškovi odražavali troškove imovine sa istim ili sličnim karakteristikama.

4.3.2.1 Usklađivanja vezana za moderni ekvivalent imovine (MEA)

- (16) U slučaju kada se moderni ekvivalent imovine razlikuje od postojeće imovine u smislu operativnih troškova, vijeka trajanja ili vrste usluge koju pruža, potrebno je ove razlike uzeti u obzir prilikom procjene vrijednosti. Navedena usklađivanja uključuju:
 - a) Usklađivanja operativnih troškova

Operativni trošak nove opreme može biti niži od troška postojeće opreme. U tom slučaju, trošak modernog ekvivalenta imovine potrebno je umanjiti za sadašnju vrijednost dodatnih operativnih troškova nastalih tokom preostalog vijeka trajanja postojeće opreme.
 - b) Usklađivanja vezana za funkcionalnost opreme

Nova oprema može imati viši nivo funkcionalnosti. U tom slučaju, trošak modernog ekvivalenta imovine potrebno je umanjiti uzimajući u obzir razliku u kapacitetu i/ili funkcionalnosti između postojeće imovine i njenog modernog ekvivalenta.
 - c) Usklađivanja vezana za višak kapaciteta



U slučaju viška kapaciteta, tj. kapaciteta koji nije trenutno u upotrebi i ne očekuje se da bude u upotrebi u dogledno vrijeme, procijenjena vrijednost bi trebala da bude manja u odnosu na vrijednost pri punoj iskorišćenosti kapaciteta opreme. Na primjer, zgrade u kojima se nalaze centrale mogu potpasti pod gore navedenu definiciju, s obzirom na činjenicu da moderna oprema za centrale ne zauzima toliko prostora kao starija oprema. Način na koji je moguće ostvariti usklađenje u ovakvoj situaciji je da se kao moderni ekvivalent imovine uzme moderna zgrada sa pripadajućim troškovima, ali površine koja je potrebna za smještaj moderne opreme.

- (17) Model troškovnog računovodstva SMP operatora mora da sadrži specifikaciju MEA tehnologija uzetih u obzir pri definisanju modernih ekvivalenata imovine upotrijebljenih pri procjeni vrijednosti imovine u skladu sa CCA metodologijom.
- (18) Izbor pojedinog modernog ekvivalenta imovine treba da bude jasno objašnjen i dokumentovan, a u slučaju razlika u funkcionalnosti i iskorišćenosti između postojeće imovine i njenog modernog ekvivalenta potrebno je izvršiti usklađivanja nabavne vrijednosti i operativnih troškova.

4.3.3 Godišnji troškovi dugotrajne imovine

- (19) Vezano za obračunavanje tekućih troškova SMP operator treba da koristi pristup zasnovan na računovodstvenom trošku.
- (20) Prema pristupu zasnovanom na računovodstvenom trošku, godišnji trošak dugotrajne imovine jednak je zbiru računovodstvene amortizacije i troška kapitala (koji je jednak proizvodu ponderisane prosječne cijene kapitala i neto troška zamjene imovine).
- (21) Za obračunavanja računovodstvene amortizacije SMP operator treba da koristi:
 - Takozvanu NBV/GBV (neto knjigovodstvena vrijednost / bruto knjigovodstvena vrijednost) metodu, i
 - Takozvanu "rolling forward" metodu.
- (22) Navedene metode potrebno je koristiti na konzistentan način. U slučaju korišćenja različitih metodologija za različite vrste imovine, iste je potrebno dokumentovati i opravdati u dokumentaciji.

4.3.4 Očuvanje kapitala

- (23) SMP operator će koristiti FCM koncept (eng. *Financial Capital Maintenance*) kao prikladan koncept očuvanja kapitala.
- (24) S obzirom da obračun cijene kapitala, odnosno prosječne ponderisane cijene kapitala (eng. *WACC Weighted average cost of capital*), bilo da se radi o nominalnoj ili realnoj vrijednosti, ima značajan uticaj na akcijski kapital, ukoliko se na angažovani kapital primjenjuje nominalna vrijednost



prosječne ponderisane cijene kapitala, troškovna osnovica u modelu troškovnog računovodstva ne bi se trebala usklađivati za uticaj inflacije na akcijski kapital.

4.3.4.1 Granica materijalnosti pri procjeni vrijednosti

- (25) Granica materijalnosti treba da bude određena kao veći iznos između 0,5% ukupne vrijednosti dugotrajne imovine i 0,5% ukupnog prihoda od regulisanih usluga SMP operatora. Dakle, stav je Agencije da ukoliko operator definiše granicu materijalnosti ista mora da bude jasno obrazložena i dokumentovana.
- (26) Materijalnost pojedine grupe imovine uključuje sagledavanje prema bruto i neto knjigovodstvenoj vrijednosti imovine. Imovina se posebno razmatra ako bilo koji od dva posmatrana načina prelazi 0,5% ukupne imovine (bruto ili neto knjigovodstvene vrijednosti).

4.3.4.2 Imovina u pripremi

- (27) U slučaju imovine u pripremi, SMP operator ne smije obračunavati amortizaciju, međutim, vrijednost imovine u pripremi može biti uključena u bruto iznosu pri obračunavanju troška kapitala.

4.3.4.3 Oprema pod zakupom

- (28) Imovina pod finansijskim zakupom treba da bude uključena u troškovnu osnovicu i priznaje se obračunavanje njene amortizacije. Sa druge strane, troškovi finansiranja ne priznaju se kao dio operativnih troškova, budući da su oni već uključeni u trošak kapitala u okviru troškovne osnovice (ali kamatni dio finansijske naknade bi trebao da bude uključen). Svaki drugačiji pristup od strane SMP operatora treba da bude detaljno objašnjen, uključujući detalje o uticaju na troškovnu osnovicu.
- (29) Plaćanje zakupa opreme pod operativnim zakupom priznaje se kao dio operativnih troškova. Vrijednost navedene imovine se, s druge strane, ne priznaje kao dio troškovne osnovice.

4.3.4.4 Potpuno amortizovana imovina

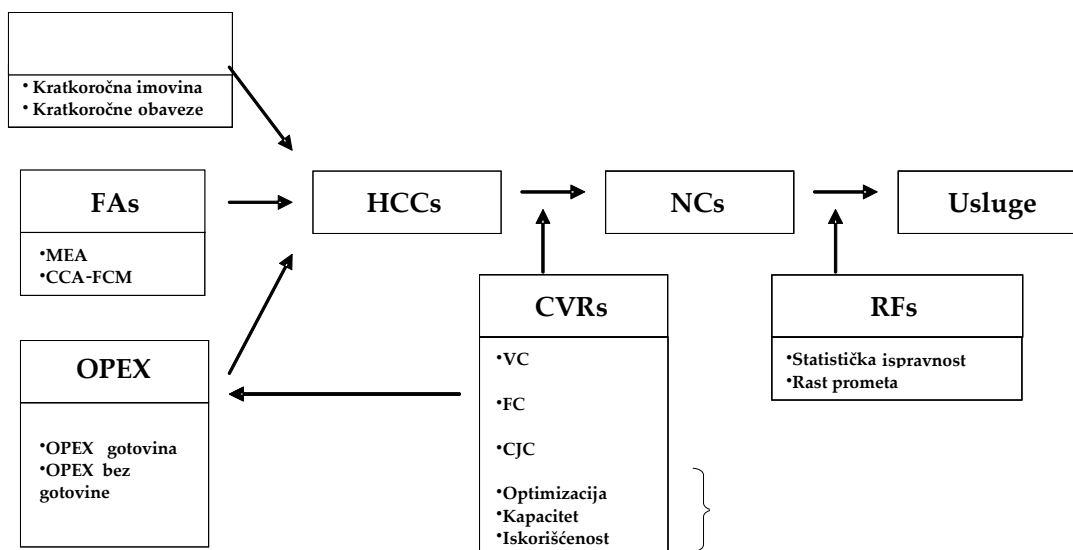
- (30) Vrijednost potpuno amortizovane imovine ne treba ponovno procjenjivati u okviru tekućeg troškovnog računovodstva, s obzirom da je vrijednost ove imovine već nadoknađena kroz prethodno obračunatu amortizaciju. Tretman potpuno amortizovane imovine potrebno je dokumentovati. Svaki drugačiji pristup od strane SMP operatora potrebno je obrazložiti i na odgovarajući način dokumentovati.

5 Uputstva za primjenu metodologije dugoročnih inkrementalnih troškova

5.1 Uputstva za modele troškovnog računovodstva

5.1.1 Model na osnovu pristupa „odozgo prema dolje“

- (1) Troškovni model koji razvija SMP operator treba da bude zasnovan na osnovu pristupa „odozgo prema dolje“
- (2) Prilikom razvoja troškovnog modela SMP operator treba slijediti pristup prikazan na slici:



Slika 7.1.4.1 Koraci pri raspodjeli troškova u troškovnom modelu zasnovanom na principu „odozgo prema dolje“

Gdje je:

WC = Obrtni kapital,

FAs = Dugotrajna imovina,

OPEX = Operativni troškovi,

CCA-FCM = Usklađivanja vezana za primjenu koncepta očuvanja kapitala,

VC (varijabilni troškovi),



FC (fiksni troškovi) i

CJC (zajednički i združeni troškovi).

- (3) Prvi korak u pripremi troškovnog modela sastoji se od grupisanja troškova sa sličnim karakteristikama u pojedinačne troškovne kategorije, koje se još nazivaju i homogenim troškovnim kategorijama (eng. *Homogenous Cost Categories* – HCCs). Nakon što se utvrde homogene troškovne kategorije, sljedeći korak uključuje utvrđivanje mrežnih komponenti (eng. *Network components* - NCs). Troškovi se na mrežne komponente raspodjeljuju korišćenjem krivih između ukupnih troškova i uzročnika troškova (eng. *Cost Volume Relationships* – CVRs; u nastavku: troškovnih krivih), što rezultira iznosom troška po pojedinačnoj mrežnoj komponenti. Posljednji korak pri izradi troškovnog modela po principu „odozgo prema dolje“ je raspodjela mrežnih komponenti na pojedine usluge. Trošak mrežnih komponenti raspodjeljuje se na usluge putem faktora usmjeravanja (eng. *Routing Factors*).
- (4) SMP operator treba da, prilikom razvoja troškonih modela, definiše mrežne komponente i prvo izračuna dugoročni inkrementalni trošak pojedine komponente i na osnovu tog obračuna odredi dugoročni inkrementalni trošak pojedine usluge.

5.1.2 Podaci potrebni za pripremu troškovnog modela

- (5) Troškovni modeli moraju se zasnivati na najnovijim raspoloživim podacima iz revidiranih finansijskih izvještaja. Finansijski, operativni i podaci vezani za saobraćaj u mreži treba da se odnose na isto razdoblje i potrebno je takođe pripremiti projekcije za dvije godine unaprijed da bi se osiguralo da kapacitet mreže odražava zahtjeve za povećanjem kapaciteta.

5.2 Homogene troškovne kategorije

5.2.1 Potreban nivo analitičnosti

- (6) Svaka troškovna kategorija u modelu mora da bude homogena troškovna kategorija. Pritom se neka homogena troškovna kategorija može okarakterisati putem jedinstvenog uzročnika troška, kretanja cijena i troškovne krive,
- (7) Kapitalni ili operativni troškovi koji imaju različite uzročnike troška ne mogu se svrstati u istu homogenu troškovnu kategoriju,
- (8) Kapitalni ili operativni troškovi koji imaju različito kretanje cijena ne mogu se svrstati u istu homogenu troškovnu kategoriju i
- (9) Kapitalni i operativni troškovi sa različitim troškovnim krivima ne mogu se svrstati u istu troškovnu kategoriju.



5.3 Definicija vrste troška

- (10) U okviru troškovnog modela potrebno je definisati opšte vrste troškova i u skladu sa njima kategorizovati homogene troškovne kategorije. To obuhvata dugotrajnu imovinu, amortizaciju, operativne troškove i obrtni kapital.
- (11) Obrtni kapital izračunava se kao kratkoročna imovina umanjena za iznos kratkoročnih obaveza. Pri tome obrtni kapital treba iskazati kao srednju godišnju vrijednost koja je jednaka srednjoj vrijednosti između iznosa obrtnog kapitala na početku i na kraju posmatranog razdoblja.

5.4 Topologija mreže

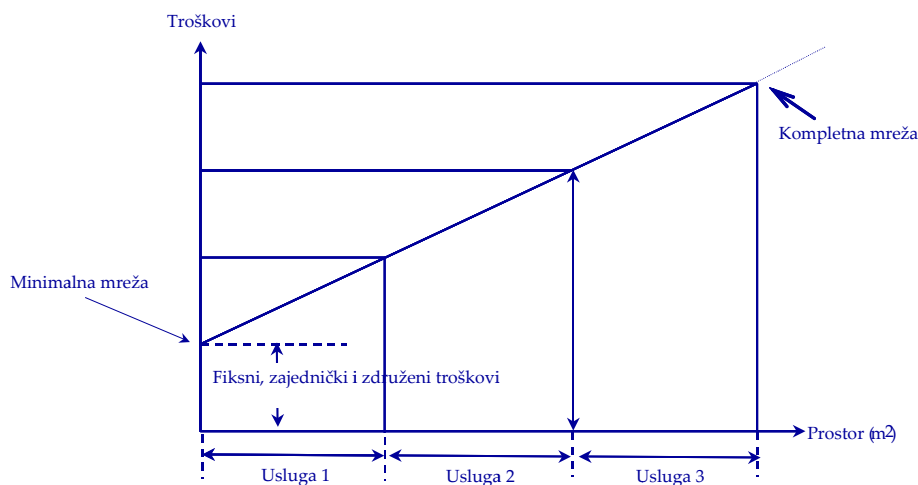
- (12) Pri određivanju mrežne topologije za potrebe troškovnih modela SMP operator će primijeniti takozvani geografski "*schorched node*" pristup.

5.5 Optimizacija opreme

- (13) Prilikom izrade troškovnih modela SMP operator će primjenjivati postupke optimizacije opreme u slučaju kada oni rezultiraju nižim troškovima.
- (14) Neto prodajna vrijednost poslovnog prostora, koji je postao suvišan zbog uvođenja novih tehnologija, treba da bude jednaka nuli, osim u slučaju kada se može pokazati da postoji ekonomska opravdanost njegovog zadržavanja.
- (15) SMP operator treba pružiti opravdanje za postignuti nivo iskorišćenja mreže, i treba da formira usklađivanje uzimajući u obzir sljedeće faktore:
 - a) uticaj gubitka korisnika (posebno u slučaju razvoja konkurencije),
 - b) potreba za rastom poslovanja,
 - c) potreba za nadogradnjom opreme u skladu sa razvojem tehnologije,
 - d) potreba za pružanjem zadovoljavajućeg nivoa usluga i
 - e) distribucija, odnosno gustina korisnika na pojedinim lokacijama.

5.6 Troškovne krive

- (16) Jednostavna troškovna kriva prikazana je na slici niže. Uzročnik troška prikazane troškovne kategorije je površina, izražena u kvadratnim metrima. Trošak je pri tome potrebno raspodijeliti na tri različite usluge (usluga 1, 2 i 3). Iznosi uzročnika troška, odnosno pripadajuće površine, dobijene su putem analize zauzetosti prostora, koju operator treba povremeno sprovoditi.



Gdje je:

- minimalna mreža** (u slučaju govornih usluga) definisana kao ona koja ima mogućnost primiti ili uspostaviti poziv sa bilo koje telefonske linije priključene na navedenu mrežu.
- U slučaju negovornih usluga, minimalna mreža definira se kao ona koja ima mogućnost uspostaviti vezu sa bilo kojim mjestom priključenja na navedenu mrežu i
- potpuna mreža** ona mreža koja je izvedena da može podržati postojeći nivo saobraćaja.

5.6.1 Troškovne krive i ekonomija obima

- Troškovne krive treba da imaju konveksan oblik, čime bi se uzeli u obzir efekti ekonomije obima u kupovnoj moći. Ukoliko bi za potrebe izrade troškovnog modela neka troškovna kriva imala linearan oblik, Agencija smatra da SMP operator u tom slučaju mora pružiti i dokumentovati odgovarajuće obrazloženje zbog čega kupovna moć i ekonomija obima u konkretnom slučaju ne utiču na oblik troškovne krive.

5.6.2 Konstrukcija troškovnih krivih

- Prilikom izrade troškovnih modela, SMP operator troškovne krive može da konstruiše primjenom:
 - inženjerskih modela,
 - statističkih analiza i pregleda i
 - intervjua, istraživanja tržišta.



- (19) SMP operator dostaviti će sve modele i dokumentaciju vezanu za konstrukciju troškovnih krivih na uvid Agenciji.

5.6.3 Zavisne i nezavisne homogene troškovne kategorije

- (20) Sve homogene troškovne kategorije trebaju se klasifikovati kao nezavisne ili zavisne. U slučaju zavisnih homogenih troškovnih kategorija, potrebno je dokumentovati njihovu zavisnost od pojedinog uzročnika troška.

5.7 Podaci o aktivnostima i saobraćaju u mreži

5.7.1 Podaci o saobraćaju u mreži

- (21) Podaci o saobraćaju u mreži moraju biti konzistentni sa onima iz bazne godine iz revidiranih finansijskih izvještaja i sa prognozama za naredne dvije godine kako bi se osiguralo da troškovne krive predviđaju tačan kapacitet.

5.7.2 Izračunavanje jediničnog troška usluge

- (22) Jedinični trošak mrežnih komponenti bi trebao da bude izračunat na način da se trošak svake komponente podijeli sa pripadajućim obimom usluge.
- (23) Jedinični trošak usluga se izvodi alociranjem jediničnog troška mrežnih komponenti na osnovu relevantnog faktora usmjeravanja. Ukupni trošak pojedine usluge je zbir troškova usluge za svaku mrežnu komponentu, uzimajući u obzir iskorištenje pojedine mrežne komponente.
- (24) Faktori usmjeravanja treba da se baziraju na dvogodišnjim prognozama saobraćaja. Pri tome je u dokumentaciji troškovnog modela potrebno priložiti odgovarajuće informacije i statističke podatke koji potvrđuju tačnost navedenih prognoza saobraćaja. Faktori usmjeravanja bi trebali da budu konzistentni sa datim prognozama saobraćaja.

5.8 Fiksni, združeni i zajednički troškovi

- (25) Udio zajedničkih i združenih troškova mora biti iskazan i dokumentovan za svaku homogenu troškovnu kategoriju s tim da je potrebno objasniti po čemu su navedeni troškovi zajednički.

5.9 Dodatak za zajedničke troškove

- (26) Agencija predlaže da se zajednički troškovi raspodjeljuju primjenom metode jednako proporcionalnog dodatka (EPMU).



5.10 Ostala uputstva vezana za sistem troškovnog računovodstva

5.10.1 Zahtjevi vezani za troškovne modele

- (27) SMP operator će Agenciji omogućiti potpun pristup svojim troškovnim modelima, što uključuje pristup i uvid u sve dijelove modela. Osim toga, SMP operator će omogućiti pristup svim podacima vezanim za troškovne modele koje Agencija zatraži.
- (28) U troškovni model SMP operator mora ugraditi funkcionalnosti koje pružaju mogućnost utvrđivanja utjecaja na konačne rezultate modela u slučaju promjena u:
 - a) cijenama opreme,
 - b) nivou iskorišćenosti opreme i drugih parametara mreže,
 - c) trošku kapitala,
 - d) volumenima prometa,
 - e) metodologiji amortizacije,
 - f) uključenju/isključenju potpuno amortizovane imovine,
 - g) vijeku trajanja imovine i
 - h) cjenovnim trendovima.

5.10.2 Dokumentacija troškovnih modela

- (29) Opis troškovnog modela u sklopu sadržaja Računovodstvene dokumentacije treba obuhvatiti:
 - a) listu homogenih troškovnih kategorija,
 - b) uzročnika troška za svaku troškovnu kategoriju, i
 - c) listu mrežnih elemenata i ostalih aktivnosti kao što su sistem obračuna i naplate, prodaja, ljudski resursi, IT itd.
- (30) Dokument o metodologiji alokacije treba obuhvatiti opis usluga koje SMP operator pruža na relevantnim tržištima i opis metode alokacije troškova mrežnih komponenti i ostalih aktivnosti na usluge.
- (31) Nakon izrade troškovnog modela, dokumentacija vezana za homogene troškovne kategorije treba za svaku homogenu troškovnu kategoriju da sadrži:
 - ime homogene troškovne kategorije,
 - vrste troška obuhvaćene homogenom troškovnom kategorijom,



- klasifikaciju homogene troškovne kategorije na nezavisnu ili zavisnu, i
 - troškovnu krivu koja se odnosi na svaku homogenu troškovnu kategoriju.
- (32) Nakon izrade troškovnog modela, dokumentacija vezana uz troškovne krive treba za svaku troškovnu krivu da sadrži opis:
- uzročnika troška,
 - oblika troškovne krive,
 - iznosa fiksnih, zajedničkih i združenih troškova,
 - metode kojom se došlo do troškovne krive i
 - klasifikaciju na nezavisnu ili zavisnu troškovnu krivu.

5.10.3 Revizija modela

- (33) Troškovni model SMP operatora treba biti revidiran u skladu sa uputstvima za reviziju regulatornih finansijskih izvještaja.
- (34) Revizija troškovnih modela treba da obuhvata sljedeće elemente:
- a) obim troškova uključenih u model,
 - b) obim troškova raspodijeljenih na pojedinu regulisanu uslugu,
 - c) usklađivanje između podataka u modelu i zakonskih finansijskih izvještaja,
 - d) tačnost iznosa operativnih podataka, volumena prometa, usluga, i tehničkih parametara,
 - e) metodologije vezane za obračun amortizacije, kapitalizaciju troškova, alokaciju troškova i procjenu vrijednosti imovine,
 - f) usklađivanje između podataka u troškovnom modelu i odvojenim izvještajima,
 - g) troškovne krive i
 - h) dodatne informacije vezane za računovodstveni sistem.



6 Uputstva vezana za izračunavanje troška kapitala

6.1 Postupak određivanja troška kapitala SMP operatora

- (1) Za obračun troška kapitala, SMP operator će koristiti metodu ponderisanog prosječnog troška kapitala (WACC, eng. *Weighted Average Cost of Capital*).
- (2) S obzirom da troškovna osnovica korišćena u modelima troškvnog računovodstva ne uključuje porez na dobit, SMP operator će pri izračunavanju ponderisanog prosječnog troška kapitala primijeniti trošak kapitala prije poreza određen prikazanom formulom.

$$WACC = \frac{E}{E+D} r_E + \frac{D}{E+D} \times r_D + r_E \times \frac{E}{E+D} \times \frac{t_c}{1-t_c}$$

Gdje je:

- r_E = prinos na kapital
- r_D = prinos na dug
- E = tržišna vrijednost kapitala
- D = tržišna vrijednost duga
- V = tržišna vrijednost društva ($D+E$)
- t_c = stopa poreza na dobit

6.2 Pokazatelj zaduženosti

- (3) Potrebno je koristiti metodu optimalnog ili efikasnog pokazatelja zaduženosti SMP operatora. Pri tome Agencija predlaže da se pri određivanju pokazatelja zaduženosti SMP operatora uzmu u obzir podaci o pokazatelju zaduženosti sličnih operatora za elektronske komunikacije na uporednim tržištima.

6.3 Cijena akcijskog kapitala

- (4) Za izračunavanje cijene akcijskog kapitala SMP operator će koristiti CAPM metodu (CAPM – eng. *Capital Asset Pricing Model*)



6.3.1 Dijelovi CAPM jednačine koje je potrebno odrediti

6.3.1.1 *Prinos na bezrizično ulaganje*

- (5) Prinos na bezrizično ulaganje SMP operator će utvrditi na osnovu prinosa na državne obveznice, odnosno obveznice Ministarstva finansija Crne Gore.
- (6) Rok dospijea državnih obveznica na osnovu kojih se određuje prinos na bezrizično ulaganje je 10 godina.
- (7) U pojedinoj godini prinos na bezrizično ulaganje definisan je kao aritmetička sredina prinosa do dospijea na 10-godišnje državne obveznice na kraju svakog kalendarskog mjeseca u godini na koju se odnose regulatorni finansijski izvještaji.

6.3.1.2 *Premija za rizik tržišta*

- (8) Agencija smatra da crnogorsko tržište akcija nije dovoljno veliko i likvidno i nema dovoljno dugu tradiciju da bi bila moguća značajnija procjena premije tržišnih rizika preko direktnog posmatranja. Usljed navedenog, SMP operator bi za potrebe određivanja premije za rizik tržišta trebao da koristi međunarodne uporedne vrijednosti dobijene iz priznatih međunarodnih finansijskih izvještaja kao što su studija autora Dimson, Marsh i Staunton¹ ili SBBI publikacija kuće Ibbotson Associates.

6.3.1.3 *Beta koeficijent*

- (9) Za određivanje beta koeficijenta SMP operator treba koristiti "odozdo prema gore" metodologiju korišćenjem uporednih vrijednosti.

6.4 Trošak duga

- (10) Metoda izračunavanja indikativnog nivoa troška duga treba se bazirati na sumi prinosa na bezrizično ulaganje i odgovarajuće premije za specifičan dug kompanije.

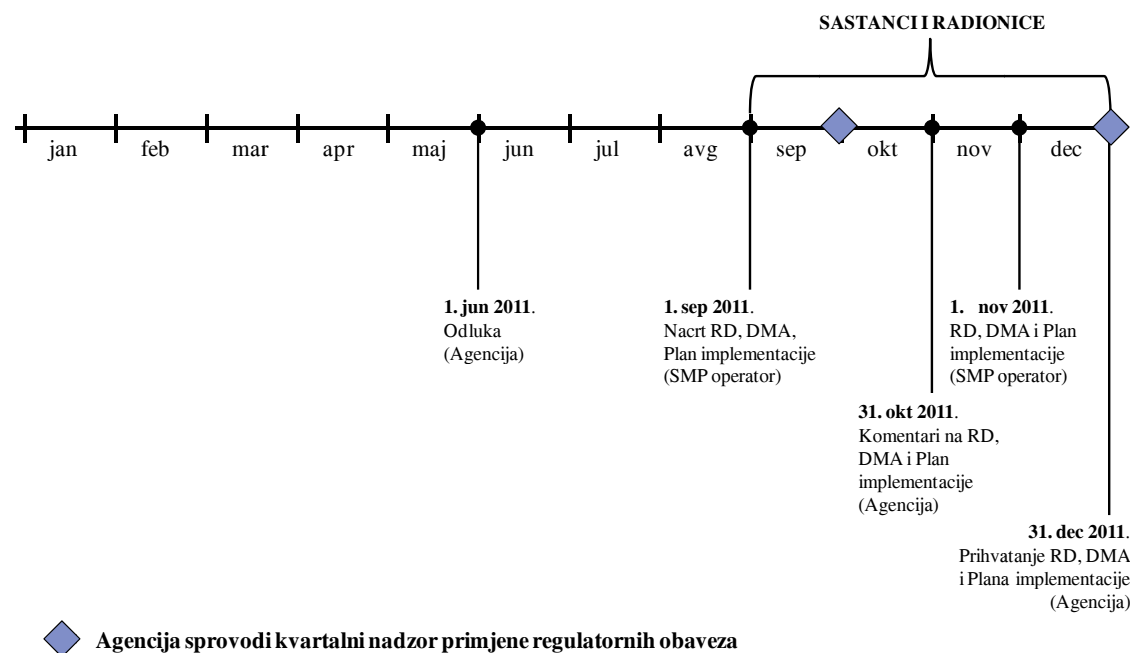
¹ Dimson, Marsh and Staunton (DMS) of the London Business School (LBS).



7 Dodaci

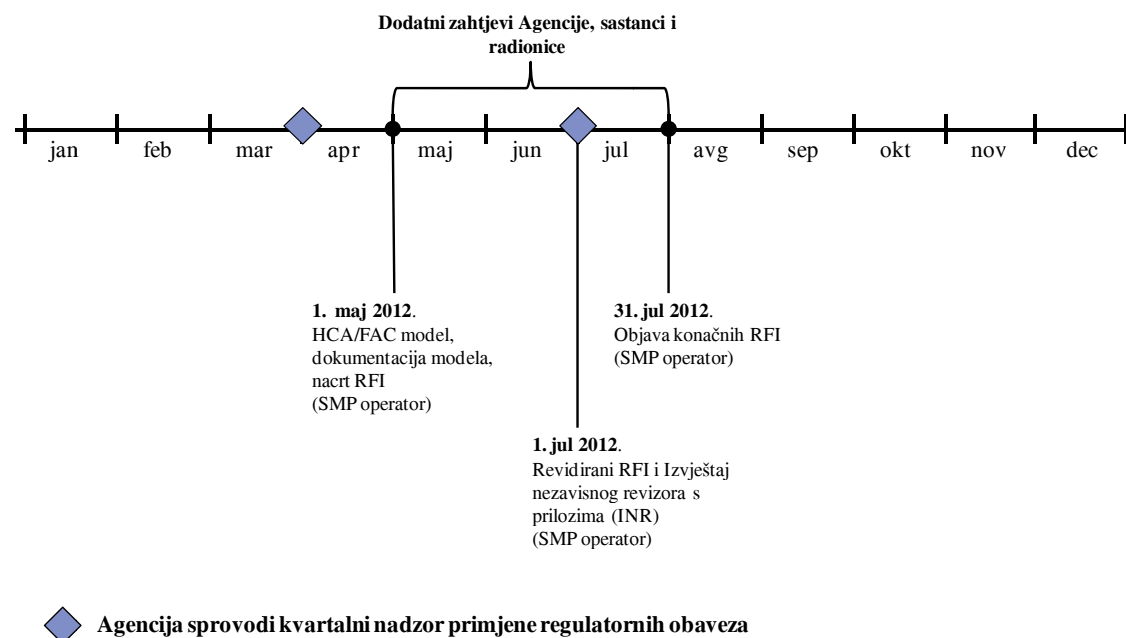
7.1 Vremenski tokovi kroz godine

7.1.1 Vremenski tok – 2011. (Uspostavljanje procesa regulatornog finansijskog izvještavanja)



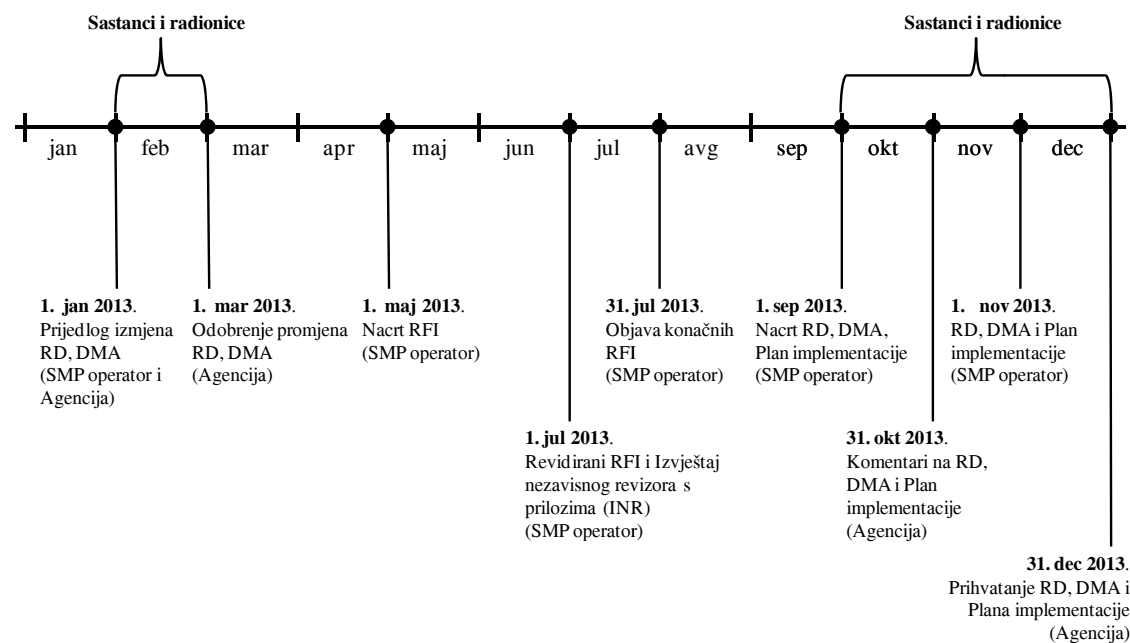


7.1.2 Vremenski tok – 2012. (Izrada i objava prvih regulatornih finansijskih izvještaja zasnovanih na istorijskoj troškovnoj osnovi (HCA) i potpuno raspodijeljenim troškovima (FAC))



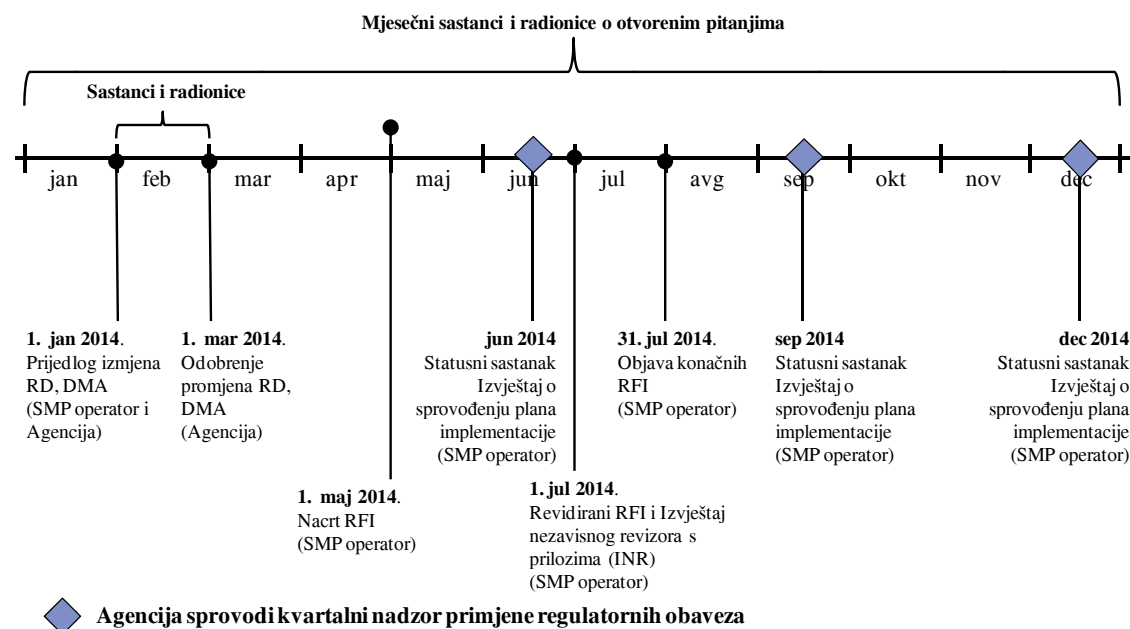


7.1.3 Vremenski tok – 2013. (Izrada i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2012. godinu zasnovanih na HCA/FAC i uspostavljanje procesa regulatornog finansijskog izvještavanja zasnovanog na CCA/LRIC)



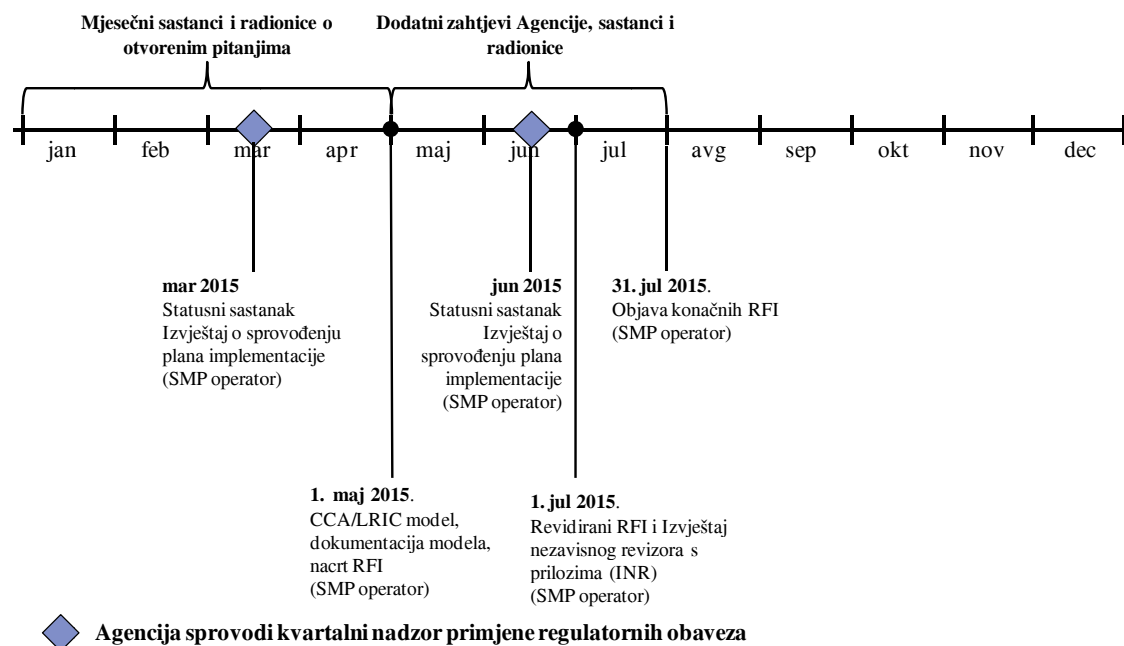


7.1.4 Vremenski tok – 2014. (Izrada i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2013. godinu zasnovanih na HCA/FAC i izrada troškovnog modela zasnovanog na CCA/LRIC)



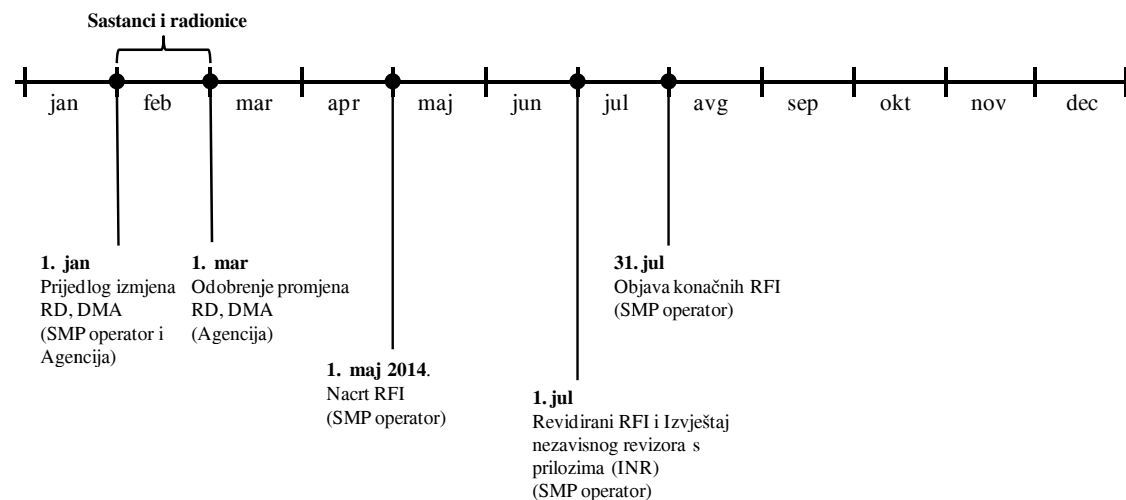


7.1.5 Vremenski tok – 2015. (Izrada i objava regulatornih finansijskih izvještaja za 2014. godinu zasnovanih na CCA/LRIC)





7.1.6 Vremenski tok – 2016. i nakon toga (Izrada i objava regulatornih finansijskih izvještaja zasnovanih na CCA/LRIC)





AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

7.1.7 Vremenski periodi

DATUM	ISPORUKE	ODGOVORNOST
2011. i 2012.		
1. juna 2011.	Odluka o regulatornom računovodstvu	AGENCIJA
1. septembar 2011.	Rok za podnošenje računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije troškova	SMP OPERATOR
31. oktobar 2011.	Rok za odgovor za radnu verziju računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije	AGENCIJA
30. novembar 2011.	Rok za podnošenje finalne verzije računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije	SMP OPERATOR
31. decembar 2011.	Rok za odobrenje računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije	AGENCIJA
30. april 2012.	Rok za podnošenje radne verzije RFI-a i izvještaja o jediničnim troškovima	SMP OPERATOR
OD 2013 NADALJE		
31. januar 2013.	Rok za podnošenje mogućih izmjena u računovodstvenom dokumentu i dokumentu o metodologiji alokacije	SMP OPERATOR
28. februar 2013.	Rok za odobrenje unošenja izmjena u računovodstvenom dokumentu i dokumentu o metodologiji alokacije	AGENCIJA
30. april 2013.	Rok za podnošenje radne verzije RFI-a i izvještaja o jediničnim troškovima	SMP OPERATOR



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

DATUM	ISPORUKE	ODGOVORNOST
30. juna 2013.	Rok za podnošenje finalnog izvještaja o jediničnim troškovima i revidiranom RFI-u	SMP OPERATOR
1. septembra 2013.	Rok za podnošenje računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije troškova prema CCA/LRIC (Plan CCA/LRIC)	SMP OPERATOR
31. oktobra 2013.	Rok za odgovor na radnu verziju računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije (CCA/LRIC)	AGENCIJA
30. novembar 2013.	Rok za podnošenje finalne verzije računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije	SMP OPERATOR
31. decembar 2013.	Rok za odobrenje računovodstvenog dokumenta i dokumenta o metodologiji alokacije	AGENCIJA
30. april 2015.	Rok za podnošenje radne verzije RFI-a i izvještaja o jediničnim troškovima (CCA/LRIC)	SMP OPERATOR



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

7.2 Račun dobiti i gubitka

RAČUN DOBITI I GUBITKA

NA BAZI ISTORIJSKOG TROŠKOVNOG RAČUNOVODSTVA (HCA) I TEKUĆEG TROŠKOVNOG RAČUNOVODSTVA (CCA)

za koju godinu se završila xx.xx.xxxx

	TEKUĆA GODINA 000 EUR % po liniji	PRETHODNA GODINA 000 EUR % po liniji	% PROMJENA godišnje
PRIHODI			
Interna prodaja			
-usluge koje se pružaju i eksterno			
-usluge koje se pružaju samo interno			
Eksterna prodaja			
UKUPNO PRIHODI OD PRODAJE			
TROŠKOVI			
Troškovi prema drugim segmentima/uslugama			
Operativni troškovi			
-Održavanje			
-Rezervni dijelovi			
-Rezervacije			
-Finansije i naplata			
-Vrijednosno usklađenje potraživanja			
-Trošak marketinga			
-Trošak zaposlenih			
-Amortizacija			
-Trošak usluga			
-Troškovi finansiranja			
-Ostali troškovi (Specificirano po stavkama)			
-Ostali troškovi (Ukupno stavke ispod 5% operativnog troška)			
Ukupno operativni trošak (HCA osnova)			
UKUPNO TROŠKOVI (HCA OSNOVA)			
DOBIT (HCA osnova)			
USKLADIVANJA PO CCA OSNOVI			
Zadržana (dobit)/gubitak			
Dodatna amortizacija			
Ostala usklađivanja			
UKUPNO OPERATIVNI TROŠKOVI (CCA OSNOVA)			
DOBIT (CCA osnova)			



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

7.3 Izvještaj o prosječno angažovanom kapitalu

PRIHODI			
Interna prodaja			
-usluge koje se pružaju i eksterno			
-usluge koje se pružaju samo interno			
Eksterna prodaja			
UKUPNO PRIHODI OD PRODAJE			
TROŠKOVI			
Troškovi prema drugim segmentima/uslugama			
Operativni troškovi			
-Održavanje			
-Rezervni dijelovi			
-Rezervacije			
-Finansije i naplata			
-Vrijednosno usklađenje potraživanja			
-Trošak marketinga			
-Trošak zaposlenih			
-Amortizacija			
-Trošak usluga			
-Troškovi finansiranja			
-Ostali troškovi (Specificirano po stavkama)			
-Ostali troškovi (Ukupno stavke ispod 5% operativnog troška)			
Ukupno operativni trošak (HCA osnova)			
UKUPNO TROŠKOVI (HCA OSNOVA)			
DOBIT (HCA osnova)			
USKLAĐENJA PO CCA OSNOVI			
Zadržana (dobit)/gubitak			
Dodatna amortizacija			
Ostala usklađenja			
UKUPNO OPERATIVNI TROŠKOVI (CCA OSNOVA)			
DOBIT (CCA osnova)			
POVRAT NA PROSJEČNO ANGAZOVANI KAPITAL I PRIHOD za godinu XXXX			
POVRAT NA PRIHOD OD PRODAJE			



7.4 Izvještaj o transfernim naknadama

IZVJEŠTAJ O TRANSFERNIM NAKNADAMA

za godinu koja je završila xx xx xxxx

			JEDINICA ZA ODREĐIVA		
MALOPRODAJNA USLUGA (ili ostalo)	VELEPRODAJNA USLUGA	ODREĐIVANJE NAKNADE	NJE NAKNADE	KOLIČINA USLUGA	UKUPNO
USLUGA 1	Veleprodajna usluga 1	XX	a	d	$A = a * d$
	Veleprodajna usluga 2	XX	b	e	$B = b * e$
	Veleprodajna usluga 3	XX	c	f	$C = c * f$
	Veleprodajna usluga n	XX	y	z	$Z = y * z$
	UKUPNO ZA USLUGU 1				



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo

Jun 2011.

7.5 Izvještaj o usklađivanju - račun dobiti i gubitka

REZIDUALNE USLUGE/TRŽIŠTA (npr. Netelekomunikacijske usluge/tržišta)						
UKUPNO						
Eliminacija interkompanijskih prihoda i troškova						
Dugovanje/potraživanje od kamata i slične naknade						
Raspodjela dobiti od povezanih lica						
Lica sa manjinskim udjelom						
Raspodjela dobiti od povezanih lica/goodwill amortizovan na povezana lica						
Lica sa manjinskim udjelom						
Porez na dobit osnovne aktivnosti						
Dividenda plaćena i predložena						
Iznos bez finansijske imovine i investicije koja se vodi kao obrtna sredstva						
Nerelevantni vanredni operativni troškovi mreže						
Nerelevantni vanredni operativni troškovi povezanih lica						
Uticaj promjene na vijek trajanja imovine						
Ostalo						
USKLAĐIVANJE (ako je potrebno)						
KAKO STOJI U GODIŠNJEM IZVJEŠTAJU						



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

7.6 Izvještaj o usklađivanju – prosječni angažovani kapital

Konsolidovani prosječni angažovani kapital

za razdoblje koje se završava na XX XX XXX

	Tekuća godina 000 EUR	Prethodna godina 000 EUR
Sredstva akcionara u skladu sa godišnjim izvještajem		
CCA usklađivanje		
USKLAĐIVANJE		
Potraživanje od kamata		
Obaveze od kamata na dugoročne obveznice		
Predložene (izglasane) dividende		
Porezi		
Dugoročne obaveze		
Tekući dio dugoročnih obaveza		
Odložena poreska sredstva		
Ostale odgovarajuće pozicije		
Završno stanje CCA angažovanog kapitala na 31. decembar		
Početno stanje CCA angažovanog kapitala na 1. januar		
Usklađivanje početnog angažovanog kapitala		
Revidirani početni CCA obrtni kapital na 1. januar		
Prosječni CCA angažovani kapital		
Prosječna dnevna usklađivanja		
Odloženi troškovi		
UKUPNI CCA PROSJEČNO ANGAŽOVANI KAPITAL		
Veleprodajna tržišta (na kojima se primjenjuje obaveza računovodstvenog razdvajanja/troškovnog računovodstva)		
Maloprodajna tržišta (na kojima se primjenjuje obaveza troškovnog računovodstva)		
PROSJEČNO ANGAŽOVANI KAPITAL NA TRŽIŠTIMA SA ZNAČAJNOM TRŽIŠNOM SNAGOM		
Podzbir tržišta		
USLUGE KOJE NISU SMP		
-Veleprodajne usluge		
-Maloprodajne usluge		
OSTALE USLUGE (netelekomunikacione usluge)		
UKUPNI CCA PROSJEČNO ANGAŽOVANI KAPITAL		



7.7 Dodatni Ad-hoc izvještaji i informacije koje Agencija može tražiti

DODATNE INFORMACIJE KOJE NISU DIO REGULATORNIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA, VEĆ DODATNIH PRILOGA	RAZLOG ZA DODATNO IZVJEŠTAVANJE/ PRILOG	Javno objavljivanje
Broj zaposlenih po tržištu/ segmentu/ usluzi	Omogućava Agenciji razumijevanje strukture troškova i procjenu efikasnosti	Ne
Trošak zaposlenih po tržištu /segmentu /usluzi	Omogućava Agenciji razumijevanje strukture troškova i procjenu efikasnosti	Ne
Promjene u avansima/vremenskim razgraničenjima	Osigurava razumijevanje kretanja i stanja	Ne
Podaci o kategorijama klijenata	Pružaju podatke za kontrolu cijena	Ne
Svi podaci koji su potrebni za RIO. Dokumenta koja prate odvojene račune prema RIO cijenama za interkonekciju - FAC/LRIC izlazni podaci za izvještaje o troškovima uključujući - količine komponenti, nosioce naplate i administracije, analizu sopstvene upotrebe i zadržane dobiti i gubitke - Slični dokumenti će biti traženi za pristupnu mrežu.	Omogućava Agenciji razumijevanje građe RIO-a i troškova	Ne
Podaci koji se odnose na ostatak RIO jezgrenih i pristupnih usluga	Omogućava Agenciji razumijevanje građe RIO-a i troškova	Ne
Analiza i detalji različitih istraživanja (veličina uzorka, veličina populacije, statistički značajni rezultati i metodologija itd.)	Omogućava Agenciji razumijevanje osnove za pripremanje regulatornih finansijskih izvještaja	Ne
Analiza vanrednih troškova	Omogućava Agenciji razumijevanje osnove za pripremanje regulatornih finansijskih izvještaja	Ne



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

DODATNE INFORMACIJE KOJE NISU DIO REGULATORNIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA, VEĆ DODATNIH PRILOGA	RAZLOG ZA DODATNO IZVJEŠTAVANJE/ PRILOG	Javno objavljivanje
Analiza troškovnih kategorija (korišćena unutar LRIC modela) za mrežne komponente, inkrement i relevantni dio zajedničkog troška	Omogućava razumijevanje izrade LRIC modela	Ne
Analiza zbirnih aktivnosti komponenti za mrežne aktivnosti, inkrement i relevantni udio zajedničkog troška (LRIC baza)	Kombinatorna test analiza, evaluacija pristupa izračunavanja dodatka na troškove (<i>mark-up</i>)	Ne
Analiza troškovnih kategorija (korišćenih unutar LRIC modela) za mrežne komponente i inkremente	Omogućava Agenciji razumijevanje izrade LRIC modela	Ne
Sumarna analiza aktivnosti za komponente mreže i inkremenata	Omogućava Agenciji razumijevanje i vrednovanje relativne važnosti i alokacije aktivnosti	Ne
Analiza po kategorijama imovine i aktivnostima mreže, godišnje amortizacije zatim uticaja TTR vrednovanja za trošak u godini kao npr. - PTR amortizacija, - TTR dodatna amortizacija, - Zadržana dobit, - Ostala TTR usklađivanja.	Omogućava Agenciji razumijevanje važnosti imovine i transakcija vezanih uz imovinu	Ne
TTR izvještaj o promjeni dugotrajne imovine a) prenešeni bruto zamjenski trošak, dodaci/otpisi/transferi, zadržana dobit/(gubitak), bruto zamjenski trošak za prenos i b) prenešena bruto amortizacija, PTR amortizacija, TTR dodatna amortizacija, otpisi/transferi/druga kretanja, zadržana dobit/(gubitak), bruto amortizacija (za prenijeti) po kategorijama imovine za SMP operatora usklađivanje s PTR izvještajem o kretanju dugotrajne imovine u	Omogućava Agenciji razumijevanje važnosti imovine i transakcija vezanih za imovinu	Ne



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

DODATNE INFORMACIJE KOJE NISU DIO REGULATORNIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA, VEĆ DODATNIH PRILOGA	RAZLOG ZA DODATNO IZVJEŠTAVANJE/ PRILOG	Javno objavljivanje
finansijskim izvještajima grupe		
Ukupni prosječni angažovani kapital i detaljna analiza aktivnosti za sve mrežne komponente	Omogućava Agenciji razumijevanje načina pripreme finansijskih izvještaja	Ne
Analiza po tipu grupe proizvoda i tipu ostalih licenciranih operatora (OLO) troškova, prosječnog angažovanog kapitala i transfernih naknada na razdvojene aktivnosti (i povezanog obima) u odnosu na plaćanje OLO-ima	Omogućava Agenciji razumijevanje distribucije plaćanja kako bi se razumjelo poslovanje	Ne
Detaljna analiza aktivnosti mrežne angažovanog kapitala za sve mrežne komponente	Omogućava Agenciji razumijevanje načina pripreme finansijskih izvještaja	Ne
Bruto prihod od poziva, popusti i vrste naknada za tarifne modele za svaki segment	Omogućava Agenciji razumijevanje izračunavanja neto prodaje kako bi se lakše definisalo smanjenje marži (<i>margin squeeze</i>)	Ne
Bruto prihod, popusti i vrste naknada za opcije klijenata za svaki zasebni segment	Omogućava Agenciji razumijevanje izračunavanja neto prodaje kako bi se lakše definisalo smanjenje marži (<i>margin squeeze</i>)	Ne



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

DODATNE INFORMACIJE KOJE NISU DIO REGULATORNIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA, VEĆ DODATNIH PRILOGA	RAZLOG ZA DODATNO IZVJEŠTAVANJE/ PRILOG	Javno objavljivanje
Grafici za različite indikatore, vagane indekse i mješovite indikatore korišćene od strane SMP operatora kako bi se imovina vrednovala na trenutnoj troškovnoj bazi	Omogućava Agenciji razumijevanje, vrednovanje i transparentnost strukture i izrade TTR vrednovanja	Ne
Procijenjeni ekonomski životni vijek, vrednovanje i amortizaciona osnova, primijenjena anketa/ uzorak/ indeks za vrednovanje, amortizacija na osnovu istorijskog troškavnog računovodstva (PTR) i tekućeg troškavnog računovodstva (TTR), bruto knjigovodstvena vrijednost (BKV) u godini akvizicije, bruto trošak zamjene (BTZ) i neto trošak zamjene (NTZ) po kategorijama imovine	Omogućava Agenciji razumijevanje, vrednovanje i transparentnost strukture i izrade TTR vrednovanja	Ne
Trošak marketinga 10 najvećih kampanja u toku finansijske godine, uključujući reklamiranje putem štampe, radia i televizije	Omogućava Agenciji evaluaciju i razumijevanje osnove za dodjelu troškova marketinga	Ne
Ukupni operativni trošak i trošak prosječnog angažovanog kapitala za svaku grupu postrojenja i njihove pojedinačne stope iskorišćenosti, uključujući i relevantne faktore iskorišćenosti za svaku mrežnu aktivnost i/ili (pod)komponentu	Omogućava Agenciji vrednovanje i razumijevanje strukture komponenti	Ne
Fiksni prihodi (uključujući zakup linija) po tarifnom paketu i pridruženi mrežni troškovi	Omogućava Agenciji razumijevanje i vrednovanje osnove za raspodjelu prihoda	Ne
Analiza dobiti/ gubitaka na transferima imovine uz dodatnu analizu pojedinih transfera imovine	Omogućava Agenciji razumijevanje i vrednovanje osnove raspodjele i dodjeljivanja prodaje dugotrajne imovine	Ne
Inženjerske/ projektne studije	Omogućava Agenciji vrednovanje efikasnosti mreže i razumijevanje TTR vrednovanja	Ne



7.8 Prijedlog računovodstvenog odvajanja na tržišta

	RDG	IPAK	IU	INR	ITN
Pristup javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica.					
...pojedinačne usluge					
Započinjanje (originacija) poziva					
...pojedinačne usluge					
Završavanja (terminacija) poziva					
...pojedinačne usluge					
Veleprodajni (fizički) pristup mrežnoj infrastrukturi					
...pojedinačne usluge					
Veleprodajni širokopojasni pristup					
...pojedinačne usluge					
Veleprodajni terminalni segmenti iznajmljenih linija					
...pojedinačne usluge					

RDG - račun dobiti i gubitka

IPAK - izvještaj o prosječno angažovanom kapitalu

IU - izvještaj o usklađivanju

INR - Izvještaj nezavisnog revizora

ITN - Izvještaj o transfernim uslugama



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

7.9 Izvještaj nezavisnog revizora

**Izvještaj nezavisnog revizora o regulatornim finansijskim izvještajima na dan 31. decembra
XXXX**

DIREKTORIMA/PREDSTAVNICIMA AKCIONARA (VLASNIKA)

NAZIV SMP OPERATORA

Izvršili smo reviziju priloženih regulatornih finansijskih izvještaja <ime SMP operatora> (u daljem tekstu: „SMP operator”), koji se sastoje od regulatornih finansijskih izvještaja (račun dobiti i gubitka, izvještaj o prosječnom angažovanom kapitalu, izvještaj o usklađivanju, izvještaj o jediničnim troškovima, izjava o odgovornosti i izvještaj o transfernim naknadama), računovodstvene dokumentacije (koja uključuje principe, definicije, metode vrednovanja, opis troškovnog modela) i dokumentovanog opisa alokacije troškova (detaljan opis alokacije u troškovnom modelu bez stvarnih iznosa) na dan 31. decembra XXXX godine i za godinu tada završenu.

Odgovornost rukovodstva SMP operatora za regulatorne finansijske izvještaje

Rukovodstvo SMP operatora je odgovorno za sastavljanje i objektivano prikazivanje regulatornih finansijskih izvještaja pripremljenih za regulatorne namjene i u formatu u skladu s obavezom računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva objavljenom od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore (u daljem tekstu: Agencija). Rukovodstvo SMP operatora je odgovorno za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu regulatornih finansijskih izvještaja, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim regulatornim finansijskim izvještajima. Reviziju smo obavili u skladu sa obavezom računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva objavljenom od strane Agencije i u skladu sa Međunarodnim standardima revizije izdatih od strane Međunarodnog saveza računovođa koji zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućava da steknemo razumni nivo uvjerenja da regulatorni finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija uključuje obavljanje procedura u svrhu prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u regulatornim finansijskim izvještajima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u regulatornim finansijskim izvještajima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje regulatornih finansijskih izvještaja, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Revizija takođe obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvena politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije regulatornih finansijskih izvještaja.

Između ostalih, posebno su sprovedene i sljedeće revizorske procedure:

- 1 Ispitali smo usklađenost ulaznih finansijskih podataka iz troškovnog modela sa revidiranim regulatornim finansijskim izvještajima,
- 2 Ispitali smo usklađenost računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva sa Odlukom Agencije i
- 3 Ispitali smo da li je troškovni model ispravan i da li je u skladu da opisom u pripadajućoj dokumentaciji troškovnog računovodstva.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, regulatorni finansijski izvještaji SMP operatora pružaju istinit i objektivan prikaz, po svim značajnim pitanjima, na dan 31. decembar XXXX godine i za godinu tada



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

završenu, i pripremljeni su u skladu sa obavezom računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva objavljenom od strane Agencije i u skladu sa računovodstvenom dokumentacijom.

Revizor

Datum

Ovlašćeni revizor

Adresa

U ime i za revizora:

Ime

Direktor

Ovlašćeni revizor



7.10 Troškovne osnovice i računovodstvene metodologije

Troškovne osnovice i računovodstvene metodologije za potrebe računovodstvenog odvajanja i izračunavanja jediničnog troška usluga za 2011. 2012. i 2013. godinu:

Relevantno tržište	Obaveza računovodstvenog odvajanja (2011 – 2013)		Izračunavanje jediničnog troška usluga (2011 – 2013)	
	Troškovna osnovica	Računovodstvena metodologija	Troškovna osnovica	Računovodstvena metodologija
Tržište 1: Pristup javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica	HCA	FAC	HCA	FAC
Tržište 2: Započinjanje (originacija) poziva	HCA	FAC	HCA	FAC
Tržište 3: Završavanje (terminacija) poziva	HCA	FAC	HCA	FAC
Tržište 4: Veleprodajni (fizički) pristup mrežnoj infrastrukturi	HCA	FAC	HCA	FAC
Tržište 5: Veleprodajni širokopolasni pristup	HCA	FAC	HCA	FAC
Tržište 6: Veleprodajni terminalni segmenti iznajmljenih linija	HCA	FAC	HCA	FAC



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

Troškovne osnovice i računovodstvene metodologije za potrebe računovodstvenog odvajanja i izračunavanja jediničnog troška usluga za 2014. godinu i za naredne godine:

Relevantno tržište	Obaveza računovodstvenog odvajanja		Izračunavanje jediničnog troška usluga	
	Troškovna osnovica	Računovodstvena metodologija	Troškovna osnovica	Računovodstvena metodologija
Tržište 1: Pristup javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica	CCA	FAC	CCA i HCA	FAC
Tržište 2: Započinjanje (originacija) poziva	CCA	FAC	CCA	LRIC
Tržište 3: Završavanje (terminacija) poziva	CCA	FAC	CCA	LRIC
Tržište 4: Veleprodajni (fizički) pristup mrežnoj infrastrukturi	CCA	FAC	CCA	LRIC
Tržište 5: Veleprodajni širokopolasni pristup	CCA	FAC	CCA	LRIC
Tržište 6: Veleprodajni terminalni segmenti iznajmljenih linija	CCA	FAC	CCA	LRIC



7.11 Detalji glavnih mrežnih komponenata i uobičajenih troškovnih pokretača

Kategorije imovine i obaveza	Opis	Pokretači troškova
Oprema za centrale	Oprema za lokalni promet	Alociranje po proizvodima i uslugama prema vremenskom korišćenju (sek).
	Oprema u tandem centralama	Alociranje prema vremenskom korišćenju (sek).
	Oprema za međunarodni promet	Alociranje prema vremenskom korišćenju (sek).
	Ostala oprema u centralama	Alociranje prema upotrebi opreme.
Transmisio na oprema	Transmisiona oprema osjetljiva na količinu prometa	Alociranje prema upotrebi veza ili kanala.
	Kablovi i žice	Alociranje po komponentama prema iznosu kablova upotrijebljenih za različite usluge.
	Oprema lokalne petlje	Alociranje po dodatnim uslugama prema upotrebi linija.
	Radio i satelitska oprema	Alociranje prema upotrebi kanala.
	Međunarodni pomorski kablovi	Alociranje prema upotrebi.
	Javne govornice i srodna oprema	Direktno alociranje uslugama.
Pomoćni pogoni	Linije	Linije se mogu alocirati po kablovima i žicama koje podržavaju te prema proizvodima na isti način kao i za kablove i žice.
	Energetska oprema	Alociranje prema primarnim grupama pogona na osnovu upotrebe energetske opreme koja podržava



AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST

*Računovodstveno odvajanje i troškovno računovodstvo
Jun 2011.*

Kategorije imovine i obaveza	Opis	Pokretači troškova
		svaki pogon pr. kW po satu. Imovina se može raspodijeliti po proizvodima na isti način kao odgovarajuće primarne grupe pogona.
	Sistem upravljanja mrežom	Alociranje primarnom pogonu različitih mreža na osnovi upotrebe sistema koji podržavaju svaki pogon. npr. potrošeno vrijeme za kontrolu lokalnih centrala, prenosnih centrala i interancionalnih centrala. Troškovi bi trebalo da se dodaju proizvodima i uslugama na isti način kao i povezanim primarnim grupama pogona.